

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Sociální politika z pohledu občana

Ivana Drobková

Bakalářská práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ivana DROBKOVÁ**
Osobní číslo: **E08718**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**
Název tématu: **Sociální politika z pohledu občana**
Zadávající katedra: **Ústav veřejné správy a práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se zaměří na sociální politiku z pohledu občana, na analýzu současné situace sociální politiky, na zhodnocení ekonomických nákladů pro stát a přínosů pro občany podle dotazníkového šetření.

Práce bude obsahovat:

- charakteristika základních pojmů
- analýzu platné legislativy
- ekonomickou analýzu (náklady na sociální politiku, úřady a na vyplácení jednotlivých dávek)
- analýzu praktické využitelnosti (z pohledu občana, přínos pro občana)

Rozsah grafických prací: —
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- Duben, R. Teorie sociální politiky. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1993, 175 s. ISBN: 80-7079-783-5
Krebs, V.: Sociální politika, Praha: Aleko, 1991
Potůček, M., jin.. Sociální politika v Čechách a na Slovensku po roce 1989. Praha: Karolinum, 1998, 329 s. ISBN: 80-7184-622-8
Rabušic, L. Hodnoty a postoje v ČR 1991-2008 (Pramená publikace Evropského výzkumu hodnot). Praha, 2009, 324 s. ISBN: 978-80-210-4952-9
Žižková, J., jin.. Základy sociální politiky. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1993, 157 s. ISBN: 80-7079-975-7

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Josef Duplinský, CSc.**
Ústav veřejné správy a práva

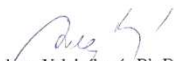
Datum zadání bakalářské práce: **28. června 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **6. května 2011**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 16. srpna 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 18. 4. 2011

Ivana Drobková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří přispěli k vytvoření této bakalářské práce. Zejména vedoucímu mé bakalářské práce panu **PhDr. Josefu Duplinskému, CSc.** za odborné vedení, trpělivost při konzultacích, cenné připomínky a rady při zpracování. Dále bych chtěla poděkovat vedení ČKD Kutná hora a.s. za to, že mi umožnili provést průzkum v oblasti sociální politiky.

ANOTACE

Tato práce je zaměřena na vnímání sociální politiky z pohledu běžného občana, který je v pracovním procesu a kterého zajímá, jakou pomoc může čekat od státu, když se dostane do sociálního znevýhodnění. Teoretická část definuje sociální politiku, její cíle, funkce a nástroje. Praktická část vychází z dotazníkového šetření, které je zaměřeno na průzkum o všeobecném chápání sociální politiky občany. Šetření proběhlo v podniku ČKD Kutná Hora a.s. a výsledky jsou zpracovány do grafů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Sociální politika, principy sociální politiky, cíle sociální politiky, modely sociální politiky, funkce sociální politiky

TITLE

Social Policy from the Citizens' Perspective

ANNOTATION

This work is focused on social policies and its comprehension by an average citizen who is involved in working procedure and who is concerned with what assistance he can expect and require from the State as to getting into trouble regarding a disadvantageous social situation. Theoretical part of this work defines social policies, their goals, functions and tools. Practical part is based on a questionnaire survey focused on general understanding of social policy by citizens. The investigation took place in the Czech enterprise CKD Kutna Hora a.s. and results were compiled into graphic charts.

KEY WORDS

Social policy, principles of social policy, goals of social policy, models of social policy, functions of social policy

Obsah

ÚVOD.....	9
1. CHARAKTERISTIKA SOCIÁLNÍ POLITIKY	10
1.1 Definice sociální politiky.....	10
1.2 Základní principy sociální politiky.....	12
1.2.1. Princip sociální spravedlnosti	12
1.2.2. Princip sociální solidarity	13
1.2.3. Princip subsidiarity	14
1.2.4. Princip participace	15
1.3 Cíle sociální politiky.....	15
1.4 Vztah obyvatelstva k sociální politice státu	16
1.5 Základní faktory ovlivňující vývoj sociální politiky	17
1.5.1 Demografický vývoj	17
1.5.2 Ekonomické a sociální faktory	18
1.5.3 Společensko-politické faktory	18
1.5.4 Ostatní faktory	19
2 MODELY SOCIÁLNÍ POLITIKY, JEJÍ FUNKCE A NÁSTROJE	20
2.1 Objekty sociální politiky	20
2.2 Subjekty sociální politiky	21
2.3 Modely sociální politiky.....	22
2.4 Funkce sociální politiky	23
2.5 Nástroje sociální politiky.....	26
2.6 Analýza platné legislativy	29
2.6.1 Pojem práva sociálního zabezpečení	29
2.6.2 Právní úprava sociálního zabezpečení v České republice.....	29
3 POVĚDOMÍ OBČANŮ O SOCIÁLNÍ POLITICE.....	31

3.1	Metodika pozorování.....	31
3.1.1	Cíl pozorování.....	31
3.1.2	Metodika zpracování.....	31
3.1.3	Charakteristika podniku ČKD Kutná Hora, a.s	33
3.2	Výsledky sledovaného průzkumu.....	34
3.2.1	Demografické údaje respondentů	34
3.2.2	Názory na sociální politiku	36
3.2.3	Důchodová reforma	40
3.3	Porovnání výsledků s výsledky průzkumu CVVM	44
	ZÁVĚR.....	48
	Použité zdroje	49
	Seznam grafů	51
	Seznam příloh.....	51

ÚVOD

Téma mé bakalářské práce zní: „Sociální politika z pohledu občana.“ Toto téma jsem si zvolila proto, že mě sociální politika jako oblast národního hospodářství velmi zaujala. Dále jsem prostřednictvím dotazníkového šetření chtěla zjistit, jaký panuje všeobecný názor na sociální politiku mezi obyčejnými lidmi – zaměstnanci ČKD Kutná Hora a.s. během ekonomické krize, která u nás přetrvává od roku 2008.

Cílem této bakalářské práce je analyzovat současnou situaci sociální politiky České republiky, zejména popsat a charakterizovat základní pojmy definující tuto oblast, shrnout současnou legislativu upravující tuto problematiku a dále pak analyzovat všeobecné chápání sociální politiky občanů prostřednictvím dotazníkového šetření v podniku ČKD Kutná Hora, a.s., který se zabývá výrobou odlitků z oceli a tvárné litiny.

Prostředkem pro dosažení cíle mé bakalářské práce bude studium odborné literatury popisující tuto problematiku. Dále bude nutné využít i články popisující tuto problematiku v odborných časopisech a dále pak webové zdroje, které by měly poskytnout nejpréhlednější a nejčerstvější informace.

Pro popsání současné situace podniku ČKD Kutná Hora, a.s. bude nutné ověřit a analyzovat aktuální výpisy této společnosti v elektronické verzi obchodního a insolventního rejstříku a velice přínosné budou také články o této společnosti vyskytující se v ekonomických rubrikách elektronických zpravodajských serverů.

Obsah bakalářské práce bude rozdělen do dvou částí. Nejprve bude pojednáno o sociální politice jako o pojmu, o jejích principech, cílech, faktorech, modelech, nástrojích a funkcích, které se v této oblasti sociální politiky jako součásti národního hospodářství, používají. Dále bude shrnuta platná legislativa, která tuto problematiku v současné době upravuje.

V praktické části budou ověřeny teoretické poznatky prostřednictvím analýzy dotazníkového šetření u občanů, jejichž se sociální politika dotýká.

1. CHARAKTERISTIKA SOCIÁLNÍ POLITIKY

1.1 Definice sociální politiky

S pojmem „sociální politika“ je možné se setkat v každodenním životě velice často. Tento pojem se používá zcela běžně, a proto se s naprostou samozřejmostí předpokládá, že mu běžný občan rozumí. Toto je však hluboký omyl a iluze, neboť pojem sociální politika má mnoho významů a jeho jednoznačné definiční vymezení prakticky neexistuje.¹ Jedná se o velmi široký pojem, pro který existuje mnoho různých definic. Především je nutné zdůraznit, že sociální politika je vždy součástí určitého společenského celku.

Sociální politika, její cíle, funkce a nástroje se nevytváří izolovaně, ale v souladu s dalšími sférami společnosti. Tyto sféry jsou například ekonomické, ekologické, vědeckotechnické, politické atd. Na její vznik a fungování mají vliv i zásady ekonomické, politické, mravní a jiné. Složitost a spletitost těchto vztahů a vlivů vylučuje jednoznačnou, všeobecně přijímanou definici. Téměř každý autor práce o sociální politice má svoji definici sociální politiky a zejména ve starší literatuře je možno se setkat s velice rozmanitými vymezeními sociální politiky.

V Ottově slovníku naučném se uvádí, že sociální politika je chápána jako „praktická snaha, aby společenský celek byl uspořádán co nejideálněji. Jako věda je zde sociální politika vnímána jako souhrn zásad směřujících buď k odstranění či alespoň zmírnění vad společenského života, zejména těch, které se týkají sociální otázky.“²

Podobný názor sdílí i prof. Karel Engliš. Za sociální politiku považuje „praktické snažení, aby společenský celek byl vypěstěn a přetvořen co nejideálněji. Hybným perem sociální politiky není milosrdenství, nýbrž spravedlnost a společenská účelnost“.³

Naproti tomu Masarykův slovník naučný uvádí, že sociální politika je „snaha, uspořádat společenský řád tak, aby zájmy jedinců v lidské společnosti byly uspokojovány způsobem trvale prospěšným celku.“⁴

Hill prohlašuje, že politika, kterou charakterizujeme jako „sociální“ by se neměla interpretovat v rámci jejího pojetí a uplatňování, které se děje pouze s ohledem na sociální

¹ Žižková, J., a kol. *Úvod do studia sociální politiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1995.

² Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velkému Ottovu slovníku naučnému. Praha, 1940. s. 62.

³ Engliš, K. *Sociální politika*. Praha, 1916,

⁴ Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Díl VI. Praha, 1932. s. 776

prosperitu a blaho veřejnosti. Veřejná politika by se měla chápat jako celek, v jehož rámci je sociální politika úzce provázána s jinými typy politické činnosti. Klíč k lepšímu porozumění poskytování sociální pomoci spočívá ve funkcích, které slouží k liberálnějšímu, ekonomickému a politickému řádu; tato pomoc je druhotnou, a podpůrnou institucí.⁵

Z Encyklopedického slovníku se můžeme dozvědět, že sociální politika se chápe jako „nástroj hospodářské politiky státu“. Přesněji můžeme říci, že stát garantuje důchodové a zdravotnické zabezpečení, sociální dávky a příspěvky prostřednictvím sociálních programů.⁶

Někteří autoři chápou sociální politiku jako: „ráz, směr, způsob a hledisko politiky, nikoli jen jako její část nebo obor. Sociální politika by měla pronikat veškerou politikou, aby tak mohla být především politikou preventivní“.⁷

Pro účely této bakalářské práce rozumět sociální politikou „cílevědomou činnost subjektů, a to státu a jeho orgánů, zaměstnavatelů, obcí, občanských a jiných iniciativ, náboženských společností, rodiny i jedinců k usměrnění a k vytváření vhodných podmínek pro všestranný rozvoj jedince.“⁸

Názor na sociální politiku souvisí s vnímáním samotného pojmu „sociální.“ Ten je obvykle chápán ve třech významových rovinách. V nejširším slova smyslu je chápán sociální pojem jako společenský. V užším slova smyslu je chápán sociální pojem jako snaha směřující ke zdokonalování životních podmínek lidí. V nejužším slova smyslu ho můžeme vnímat spíše ve smyslu řešení nastalých nepříznivých nebo nouzových sociálních situací.⁹

Dále se můžeme při vymezení sociální politiky setkat i s rozdělením sociální politiky na aktivní a pasivní. Za aktivní sociální politiku považujeme takové příčiny, které se pokouší ovlivňovat sociální problémy, zatímco pasivní sociální politika se pouze zaměřuje na jejich následky. Toto členění si můžeme názorně ukázat na příkladu se zaměstnaností. Za aktivní sociální politiku zaměstnanosti považujeme takovou politiku, která se snaží minimalizovat nezaměstnanost. Naopak pasivní sociální politika zaměstnanosti se omezuje jen na zlepšení životní situace nezaměstnaných, prostřednictvím různých podpor a úlev.¹⁰

⁵ Hill, M. Understanding social policy. 7. vydání. Blackwell Publishing, 2003.

⁶ Encyklopedický slovník. 1. vyd. Praha: Odeon, 1993. s. 1012.

⁷ Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 3. Přepřacované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005. s. 20-22.

⁸ Gelvas, M., Gregorová, Z. *Sociální zabezpečení*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000. s. 13.

⁹ Žižková, J., a kol. *Úvod do studia sociální politiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1995.

¹⁰ Potůček, M. *Sociální politika*. Praha: Sociologické nakladatelství.

1.2 Základní principy sociální politiky

Pro realizaci sociální politiky musíme předpokládat existenci vzájemně spjatých subsystémů, nástrojů, institucí, norem, předpisů a činností, pomocí nichž jsou její cíle naplňovány. Při hledání její volby, konstrukce a aplikace je nutné respektovat určité základní principy. Myslíme tím základní zásady či pravidla činnosti, vedoucí ideje neboli myšlenkové postupy, které jsou jí vlastní a které se v ní do určité míry zřetelně promítají. Řešení konkrétních situací vyžaduje vždy aplikovat určité, v dané situaci adekvátní myšlenkové postupy.¹¹ Mezi typické a zároveň nejvýznamnější principy sociální politiky řadíme sociální spravedlnost, sociální solidaritu, subsidiaritu a participaci.

1.2.1. Princip sociální spravedlnosti

Sociální spravedlnost je vnímána jako klíčový princip sociální politiky. Obvykle ji považujeme za základní mravní a náboženské hodnoty, za základ právního řádu, státu a státní politiky. Zpravidla se staví proti křivdě a bezpráví. Můžeme na ni nahlížet ze dvou rovin. Zaprvé jako na spravedlnost v právním slova smyslu, kde je považována za souhrn právních norem a zásad. Za druhé jako na spravedlnost sociální, kterou lze vymezit pravidly. Tato pravidla jsou ve společnosti rozdělována na předpoklady a prostředky veřejného blahobytu mezi jednotlivé subjekty.¹² Obě roviny jsou velmi důležité, jelikož zákonodárství a právní normy tvoří legitimitu sociální spravedlnosti.

V současnosti neexistuje žádná obecně akceptovaná představa o tom, co je a co není sociálně spravedlivé. Přesto se převážná většina lidí shoduje v tom, že je zapotřebí jednat a chovat se spravedlivě. Sociální spravedlnost a harmonie je základem legitimacy každé vlády. Sociální spravedlnosti a nerovnosti jsou otázkami, které se váží k sociálnímu smíru či napětí ve společnosti. Projevují se silným politickým nábojem. Od nich se prakticky odvíjí stabilita společnosti a dokonce i úspěšnost vládních politik. Téměř každá vláda i politická strana prohlašuje, že společnost má být organizována, strukturována a řízena na základě principu sociální spravedlnosti¹³

¹¹ Arnoldová, A. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení, I. Část.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2004.

¹² Gelvas, M., Gregorová, Z. *Sociální zabezpečení.* Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000.

¹³ Arnoldová, A. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení, I. Část.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2004.

Autoři, kteří se zabývají otázkami sociální politiky, se převážně shodují v tom, že sociální spravedlnost je pojem relativní. Na jeho řešení je potřeba nahlížet z řady různých hledisek a přihlížet tak k podstatě a charakteru velmi rozmanitých konkrétních sociálních situací.

V knize *Základy sociální politiky*¹⁴ jsou uvedeny tři zásady sociální spravedlnosti: každému stejně, každému podle jeho potřeb, každému podle jeho zásluh. Tyto zásady se v praxi často vyskytují, jenže důvody pro jednu jsou často námitkami proti druhým nebo je i vyvracejí. Autor se kloní k názoru, že sociální spravedlnost je relativní a že při výběru zásad je nutné nechat se vést ještě jednou zásadou, kterou nazývá zásada života. Znamená v konkrétní sociální situaci volbu těch zásad, které znamenají největší štěstí největšímu počtu. Dnešními slovy bychom mohli říci, že znamenají rozvoj, prosperitu a prospěch nejen jedinců, širších skupin lidí, ale dokonce i celého lidského společenství.¹⁵

Ve vyspělých zemích je sociální spravedlnost vnímána tak, že je především výsledkem usilování jedince, který využívá svých sil k uskutečňování vlastních zájmů. Současně je však vnímána i jako vůle pomoci slabým a potřebným občanům. Předpokládá kolektivní a společenský akt. Pro naši společnost, která dlouhou dobu byla opřena o model sociální spravedlnosti s dominantním působením rovnostářského principu, bude posun vnímání pojmu sociální spravedlnost velmi dlouhodobým procesem, pro který budou důležité nejen nerovnosti samy a jejich velikost, ale zejména skutečnost, jak tyto nerovnosti budou vnímány a přijímány společností.¹⁶

1.2.2. Princip sociální solidarity

Sociální solidarita neboli vzájemná pomoc či sounáležitost, souvisí především s utvářením a rozdělováním životních podmínek a prostředků jedinců a sociálních skupin, zejména rodin, v zájmu naplňování ideje sociální spravedlnosti.

Podstata sociální solidarity vychází z toho, že člověk je sociální, neboli společenská bytost. Proto je každý svou existencí v jisté míře odkázán na druhé osoby a je závislý na soužití společnosti jako celku. Solidarita je výrazem lidského porozumění, je vedena úsilím o sjednocování zájmů, zejména lidí a jejich ochoty podřídit se zájmům širšího společenství.¹⁷

¹⁴ Macek, J. *Základy sociální politiky*. Praha: Lidová knihtiskárna A. Němec a spol., 1925.

¹⁵ Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 3. Přepřacované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005.

¹⁶ Žižková, J., a kol. *Úvod do studia sociální politiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1995.

¹⁷ Arnoldová, A. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení, I. Část*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2004.

Na sociální politiku lze nahlížet z různých hledisek. Podle toho, kdo solidaritu organizuje, můžeme hovořit o solidaritě mezinárodní, o celostátní, o solidaritě místní či regionální nebo o solidaritě jednotlivců a rodin. Z jiného hlediska můžeme hovořit o solidaritě mezigenerační, o solidaritě zdravých s nemocnými, zaměstnaných s nezaměstnanými, bezdětných občanů s rodinami s dětmi apod.

V soudobých moderních společnostech se solidarita realizuje, neboli naplňuje především pomocí redistribuční a transferové politiky státu. Solidarita jedinců, spolků a sdružení je také velmi významná. Je založena na filantropii a uskutečňuje se zpravidla mimo státní redistribuční mechanismus. Všeobecně se má za to, že sociální solidarita představuje neodmyslitelný myšlenkový atribut sociální politiky tak, jak je v moderní době chápána. Vždy je však třeba zvažovat míru, v níž je solidarita naplňována státem. Je nutné mít na paměti protikladnost mezi výkonností a rovností a dbát na to, aby přílišná solidarita nevedla k útlumu aktivity jedinců a jejich odpovědnosti za vlastní životní podmínky.¹⁸

1.2.3. Princip subsidiarity

Pojem subsidiarita je odvozen z latinského slova „subsidium“ a znamená poskytování pomoci. Princip je spojen s chápáním subsidiární, jinak řečeno podpůrnou, náhradní a pomocnou činností.

„Tento princip vychází z přístupu k člověku jako k individu s jedinečnými vlastnostmi, schopnostmi, dispozicemi, možnostmi, které je jedinec „povinen“ využívat ku prospěchu svému a sociálnímu bezpečí svému i druhých. Žádoucí a mravné tedy je, aby každý pomohl nejprve sám sobě. Není-li toho schopen, měla by mu pomoci jeho rodina. Rodině rovněž přísluší, aby si pomohla sama svými silami. Teprve dostane-li se do velkých obtíží, volá na pomoc jiná společenství, například přátele, obec, svépomocnou charitativní instituci. Až na posledním místě se k pomoci vyzývá stát“¹⁹

„Naplňování principu subsidiarity předpokládá jak určitou výchovu obyvatelstva k převzetí sebezodpovědnosti, tak i reálnou sociální situaci, tj. prostor pro samostatné a vlastní zodpovědné sociální jednání. Proto když stát jednotlivým subjektům zabezpečí předpoklady pro pomoc a svépomoc, musí také stále ověřovat, jak dalece mohou jednotlivci či

¹⁸ Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 3. Přepřacované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005.

¹⁹ Arnoldová, A. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení*, I. Část. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2004.

skupiny v konkrétních jednotlivých případech reálně svou sebezodpovědnost skutečně převzít.²⁰

1.2.4. Princip participace

Základní myšlenkou participace je, že lidé, jejichž život je ovlivňován určitými opatřeními a rozhodnutími, musí mít také možnost zúčastnit se procesu, který vede k jejich přijímání a realizaci. Podstata spočívá v tom, aby lidé měli reálnou možnost podílet se na tom, co bezprostředně ovlivňuje jejich život, jako například zdraví, zajištění v nemoci, ve stáří atd. Praktické zkušenosti dokazují, že bez této participace jsou efekty těchto opatření omezené a často i sebelepší záměry přijdou nazmar.

Naplnování principu participace je dlouhodobým procesem, který lze ve zkratce nazvat jako přechod od člověka, chápaného převážně jako objekt sociální politiky, k člověku, jako plnoprávnému, odpovědnému a respektovanému subjektu.

Princip participace se uplatňuje v sociální politice mnohem výrazněji než kdykoliv dříve. V rozhodování o sociálně politických problémech je tento princip zvlášť významný, protože je jednoznačně a přímo orientován k člověku. Participace umožňuje jednotlivcům přímý přístup k politickým rozhodnutím, narušuje autoritativní způsob řízení shora dolů a vylučuje kabinetní praktiky v rozhodování o sociálně politických otázkách. Vytváří předpoklad pro přímou a participační demokracii.²¹

1.3 Cíle sociální politiky

Sociální politika je chápána jako systém, v kterém probíhá soustava cílů, prostřednictvím nichž se snažíme naplňovat cíl obecný. Tento obecný cíl můžeme definovat jako zdokonalování životních podmínek lidí a rozvoj osobnosti člověka. Základním cílem sociální politiky musí být zajištění rovných příležitostí všem a vytvoření lidsky důstojných podmínek života. Pod prosazením rovných příležitostí chápeme zejména zajištění rovného přístupu ke vzdělání a zdravotní péči, a to na dostatečně kvalitní úrovni, zajištění rovného přístupu k pracovním příležitostem, k možnostem získat přiměřené bydlení a také zajištění a garantování dostatečného minimálního příjmu.

²⁰ tamtéž

²¹ Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005.

V tržní ekonomice patří k hlavním cílům sociální politiky přispívat ke zvýšení výkonnosti ekonomiky, a to prostřednictvím kultivace a uplatnění schopnosti lidí, a dále přispívat k humanizaci společnosti. Tím máme na mysli zejména uspokojování sociálních potřeb neboli vytváření podmínek pro toto uspokojování tak, aby byl zabezpečen aktivní a důstojný život členů společnosti.

Mezi další hlavní cíle sociální politiky patří i sociální ochrana lidí. Tato sociální politika je povinna zajistit sociální suverenitu a sociální zabezpečení, a to jak v běžných podmínkách práce a života člověka, tak i mimořádných, které neumí vyřešit vlastními silami. Mezi tyto situace patří zejména ohrožení zdraví a nemoci, ztráta zaměstnání, mateřství, rodičovství, úmrtí živitele, stáří, ale i nouze a chudoba.

Cíle sociální politiky se mohou měnit v závislosti na subjektu, čase i sociálním prostředí, ve kterém se uplatňují, protože každý subjekt sleduje své zájmy a cíle. V současnosti jsou cíle sociální politiky poměřovány tím, v jaké míře naplňují lidská práva.²² V České republice jsou sociální práva zakotvena v Listině základních práv a svobod, vyhlášené jako součást ústavního pořádku České republiky.²³

1.4 Vztah obyvatelstva k sociální politice státu

Při posuzování státní sociální politiky je velice důležitý vztah obyvatelstva k ní. Toho se samozřejmě týká celá sociální politika. Lidé jsou na jedné straně jak objektem, tak subjektem státní sociální politiky.

Sociální politika je v podstatě zaměřována ve prospěch a k užítku lidí. Proto je velmi důležité, jaké názory mají na sociální politiku a jaké postoje k ní konkrétně zaujímají, jak tedy na sociální politiku, zejména státní, reagují. Pro pojetí, obsah, cíle a úkoly státní sociální politiky ve skutečném společenském životě není rozhodující teorie, ale konkrétní postoje a chování obyvatelstva.

Mínění a postoje lidí nejsou a zřejmě ani nemohou být jednotné či stabilní. Rozdílné kvalitativní vlastnosti lidí a jejich odlišné postavení ve společnosti, jsou příčinou, proč se jednotné názory a chování lidí ve vztahu k sociální politice navzájem vylučují. Určitého „jednotícího konsensu“ je dosahováno komplikovanými jednáními s aktivní účastí lidí neboli participace lidí jak na straně subjektů, tak i na straně objektů sociální politiky.

²² Müllerová, E. Sociální politika na komunální úrovni. Diplomová práce, Univerzita Pardubice, 2003.

²³ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod.

V souvislosti na celkovém sociálně-ekonomickém a politickém vývoji společnosti se v časovém vývoji mění i názory a postoje lidí obzvláště ke státní sociální politice. Bohužel ani v tomto případě nejsou postoje jednotné, ale mnohdy rozporné.

Nejednotnost a nestálost názorů a postojů lidí na státní sociální politiku pramení ze skutečnosti, že sociální politika je v podstatě kombinace výdajů, kterým se lidé snaží vyhnout, a podpor, kterých si lidé snaží zajistit co nejvíce pro sebe. Z toho plyne, že lidé mohou státní sociální politiku považovat za schopnou a podporovat ji, nebo se s ní neztotožňují a volí různé formy odporu a protestu. Díky tomu je pro sociální politiku, a to zejména státní, tak důležitá kontrola nejen státními orgány a institucemi, ale i širokou veřejností a různými nevládními organizacemi. Obzvláště státní sociální politika je důležitým předmětem politického soupeření a činitelem, který má mimořádný význam pro vítězství nebo prohru politiků a politických stran ve volbách. Z tohoto důvodu jsme tak často svědky politického zneužívání.²⁴

1.5 Základní faktory ovlivňující vývoj sociální politiky

Sociální politika je ovlivňována mnoha faktory, které vždy působí společně, proto je nemyslitelné, aby jeden faktor existoval bez druhého faktoru. Z toho vyplývá, že se navzájem doplňují a vytváří řadu zpětných vazeb. Tyto faktory lze rozlišit na tři základní okruhy, mezi něž patří demografický vývoj, ekonomické a sociální faktory a společensko-politické determinanty.

1.5.1 Demografický vývoj

Rozvoj obyvatelstva, a především jeho struktury, je jedním z nejvýznamnějších faktorů, který je při koncipování jednotlivých sociálních opatření potřebné dodržovat a zohledňovat. Společensko-ekonomické postupy jsou ovlivňovány dlouhodobými demografickými trendy, které ve svém důsledku mohou znamenat přehodnocení původních záměrů, návrhů a opatření v sociální oblasti.

Mezi důležité demografické ukazatele a postoje, týkající se otázek rodiny, patří vývoj porodnosti. Tento vývoj nám vyjadřuje ukazatel přirozeného přírůstku obyvatelstva, který

²⁴ Žižková, J., a kol. *Úvod do studia sociální politiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1995

poukazuje na postupné snížení počtu narozených dětí, nejen u nás, ale i v ostatních vyspělých zemích.

1.5.2 Ekonomické a sociální faktory

Formy, priority a přístupy k sociálnímu zabezpečení ovlivňují významným způsobem ekonomické a sociální faktory. Dynamika vývoje ekonomiky ovlivňuje velikost vytvořených ekonomických zdrojů, které je možno na základě stanovených priorit rozdělit na krytí jednotlivých ekonomických a sociálních potřeb. Dynamiky vytvořených ekonomických zdrojů jsou v určitém protikladu s dynamikou potřeb, nezbytných ke krytí jednotlivých sociálních událostí. Příznivý ekonomický vývoj má za následek zpravidla snížení nezaměstnanosti a volné ekonomické zdroje je proto možno věnovat především na investiční rozvoj. V době ekonomické krize roste nezaměstnanost a z toho vyplývají sociální problémy, které vyžadují naprostou většinu volných disponibilních zdrojů věnovat na krytí těchto potřeb. Ekonomický vývoj je zpravidla doprovázen růstem inflace. To vyžaduje vedle výrazného růstu prostředků potřebných ke krytí důsledků nezaměstnanosti i určitým způsobem řešit sociální situaci osob odkázaných zpravidla na sociální dávky.

Vliv ekonomické situace na sociální zabezpečení závisí na fázi ekonomického a sociálního rozvoje společnosti. V zemi s nízkou úrovní sociální ochrany hospodářská krize zpravidla omezuje rozvoj systémů sociální ochrany obyvatelstva. Ve vyspělých zemích je tato situace doprovázena snahou o minimalizaci nákladů na stávající opatření, která mohou v některých případech přerůst v požadavky na revizi celého sociálního systému.

Systém sociálního zabezpečení je v ČR velmi nákladný. Ve vztahu ke mzdám máme jeden z relativně nejdražších sociálních systémů, které v Evropě existují.

1.5.3 Společensko-politické faktory

Politická situace ovlivňuje chování všech sociálních subjektů, které jsou zařazeny do sociálního systému. Z toho plyne, že ovlivňují chování a roli státu, člověka i zaměstnavatele. Tyto subjekty mohou zpětně působit prostřednictvím odborových organizací a zaměstnavatelských svazů na společensko-politický vývoj jednotlivých zemí.

Při tvorbě nového plánu sociální politiky ochrany obyvatelstva bylo nutné v podmínkách ČR respektovat společenské aspekty uplynulých let, mezi které patří především sociální

dědictví, sociální demagogie, sociální konzervatismus, cit pro sociální spravedlnost a sociální solidaritu.

Dosavadní profil sociální politiky je nasměrovaný především na odstraňování sociálních důsledků ekonomické transformace. Jednou z hypotéz ekonomického rozvoje společnosti je programový záměr rozvíjet lidské zdroje. Značnou roli sehrává rodina a intervence státu.

1.5.4 Ostatní faktory

Mezi další důležité faktory sociální politiky patří analýzy historického vývoje sociálních systémů v jednotlivých zemích včetně srovnávacích studií a činností mezinárodních institucí působících v oblasti sociální politiky. Těmito prostředky jsou především Mezinárodní organizace práce a Mezinárodní asociace sociálních zabezpečení. Na základě pozorování historického vývoje sociálních systémů je možné analyzovat i zpětné vazby mezi těmito systémy a vývojem společnosti. To umožňuje sledovat zpětný vliv jednotlivých faktorů ovlivňujících vývoj sociálních systémů.²⁵

²⁵ Müllerová, E. Sociální politika na komunální úrovni. Diplomová práce, Univerzita Pardubice, 2003.

2 MODELY SOCIÁLNÍ POLITIKY, JEJÍ FUNKCE A NÁSTROJE

Sociální politika vychází z různých myšlenkových konceptů, které se aplikují při sociálně-politickém opatření. Smyslem typologie je postihnout základní a podstatné informace, které plynou z tohoto myšlenkového konceptu pro konkrétní podobu sociální politiky. Zejména pro její dopady a důsledky pro jednotlivce, sociální skupiny, ale i pro společnost jako celek a pro její dlouhodobé a úspěšné fungování.²⁶

2.1 Objekty sociální politiky

Pod pojmem objekty sociální politiky rozumíme všechny obyvatele dané země a určité skupiny lidí a jednotlivce. Jsou to ti, kterým jsou opatření sociální politiky určena, na něž jsou orientována. Jako příklad konkrétního sociálně-politického opatření v oblasti vzdělávání a zdravotní péče určené pro všechny občany jsou práva na zdravotní péči či přístup ke vzdělání. Jiná jsou směřována pouze na některé obyvatele, jejich skupiny, či pouze na jednotlivce, mezi něž patří například rodiny s dětmi, nezaměstnaní, nemocní. Objekty sociální politiky jsou podle potřeby a povahy jednotlivých opatření různě strukturovány, a to například z hlediska věku, pohlaví, vzdělání, příjmů a ekonomické aktivity.

Mluvíme-li o objektech sociální politiky, je třeba zdůraznit, že sociální politika je politikou, která je výrazně a jednoznačně orientována antropocentricky. I když také směřuje k určitému sociálnímu ladění celé společnosti, nelze přehlédnout, že tohoto cíle musí být dosahováno primárně koncentrováním pozornosti k jedinci, k lidské osobnosti, jeho individualitě a jedinečnosti. Základem je tedy jedinec se svými jedinečnými vlastnostmi, schopnostmi, zájmy, potřebami, dispozicemi. Jeho nezadatelná základní práva, zejména práva na lidskou důstojnost a svobodné rozvíjení osobnosti, jsou rozhodující pro formulaci cílů sociální politiky.²⁷

²⁶ Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 5., přepracované a aktual. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010.

²⁷ Žižková, J., a kol. *Úvod do studia sociální politiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1995.

2.2 Subjekty sociální politiky

Subjekty jsou ti, kdo mají zájem, vůli, schopnosti, předpoklady, možnosti a prostředky k určité sociální činnosti či chování a kdo takové činnosti a chování může iniciovat a naplňovat. Subjekty můžeme strukturovat na subjekty státní a nestátní, přesněji na státní, na tržní a ostatní netržní subjekty. Významným subjektem, který do značné míry určuje pojetí, obsah, cíle a úkoly sociální politiky v daném časovém období a společnosti je stát. Stále většího významu nabývají nadnárodní instituce, mezi něž patří UNESCO, Mezinárodní úřad práce apod. Ty usilují o mezinárodně uznávané právní instrumenty v oblasti sociální politiky.²⁸

Mezi subjekty sociální politiky patří:

- **stát a jeho orgány**, a to zejména parlament, který na základě zvoleného orgánu státu odpovídá za uskutečňování konkrétní sociální politiky v daném čase. Tyto orgány mají charakter jednak republikový, územní, popř. regionální. Za příklad lze uvést ministerstvo práce a sociálních věcí, ústřední i územní orgány sociálního zabezpečení, školské úřady, úřady práce apod.;
- **zaměstnavatelé a firmy**, kteří jsou povinni zabezpečovat opatření stanovená státem a jeho orgány jako například podniková sociální politika, podnikové sociální služby),
- **zaměstnavatelské, zaměstnanecké odborové orgány**, sem zařazujeme například zaměstnanecké svazy, odborové svazy, orgány tripartity, komory zaměstnavatelů apod.;
- **regiony, místní komunikace, obce, jejich orgány a instituce, občanské organizace a iniciativy** jako například Výbor dobré vůle, Život 90. Jejich činnost v ČR byla významná již před druhou světovou válkou a dnes se obnovuje;
- **círky**, které dnes zastávají nejen bohoslužby, ale i významnou roli v oblasti mravní, v péči o zdraví, o handicapované obyvatelstvo, v oblasti výchovné, vzdělávací, charitativní aj.;
- **občané, rodiny, domácnosti**. Zde existuje široké pole působnosti pro řešení řady sociálních situací a pro akt vzájemné pomoci.²⁹

²⁸ Wildmannová, M. *Sociální politik*. 1 vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005.

²⁹ Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 3. Přepřacované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005.

V posledních letech u nás probíhá proces, v němž se vědomě posiluje úloha nestátních subjektů, což by mohlo vést k nesprávnému názoru, že u nás slábne úloha státu a jeho orgánů. Ve skutečnosti nejde ani tak o oslabení, jako o změnu role státu, o zdůraznění faktu, že sociální politika musí být výsledkem společenského i individuálního usilování. Z tohoto pohledu jde o proces, kdy je nutno výrazně posilovat úlohu nestátních subjektů, iniciovat a motivovat především vlastní odpovědnost občanů, jednotlivců i skupin za jejich sociální situaci. Stát si přitom v sociální politice zachovává svoji rozhodující a integrující roli.³⁰

2.3 Modely sociální politiky

Pro sociální politiku, její charakter, rozsah a efekty je rozhodující, jaká role je přisuzována jednotlivým subjektům. V dějinách teorie a praxe sociální, ale i hospodářské politiky probíhal a doposud probíhá spor o to, jakou koncepční a konkrétní úlohu v sociální politice má stát a ostatní subjekty. Podle míry jeho účasti se rozlišují i určité modely sociální politiky. Zpravidla jsou uváděny tři klasické typy sociální politiky. Každý z těchto tří typů se opírá o svůj vlastní myšlenkový koncept.³¹

Prvním modelem je **redistributivní typ**, který je také někdy označován jako universalistický s dominantní rolí státu. Ve své podstatě se zaměřuje na celou populaci bez ohledu na to, zda je sociálně potřebná. Je velice náročný na ekonomické zdroje, proto vyžaduje značný rozsah redistribucí. Tento typ modelu pokrývá značný prostor sociální politiky a omezuje, někdy až ruší, aktivity nestátních subjektů. Tomuto typu sociální politiky jsou blízké skandinávské země, Holandsko a Dánsko. Jde o typ blízký i sociální politice v bývalé ČSSR a v socialistických zemích východní Evropy. Zde nemůžeme mluvit o typu občanském, neboť nebyl založen na demokratickém uspořádání společnosti.

Druhým modelem je **výkonový typ** neboli korporativní. Vychází z toho, že sociální potřeby mají být uspokojovány na základě pracovního výkonu a produktivity. Je založen na kooperaci občanů a zpravidla také na aplikaci sociálního pojištění. Míra redistribuce je ve srovnání s předchozím modelem menší a stát garantuje pouze základní společensky uznávaná minima potřeb a vytváří prostor pro působení nestátních subjektů. Tomuto typu se nejvíce podobá sociální politika v SRN, Rakousku a Francii.

Třetím modelem je **reziduální typ** sociální politiky. Spoléhá především na trh a jeho instituce a rodinu. Teprve v případech, kdy tyto subjekty selžou, nastupuje státní sociální

³⁰ Arnoldová, A. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení*, I. Část. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2004.

³¹ Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 5., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010.

politika. Odpovědnost státu za řešení sociální situace je však minimální. Dávky, které poskytuje, jsou minimální a jejich poskytování je testováno příjmy. Role státu jako subjektu sociální politiky je v jeho pečovatelské funkci značně potlačena. Míra redistribuce je zde ze všech výše uvedených modelů nejmenší. Nejvíce se tomuto modelu přibližuje USA, Japonsko a Velká Británie.³²

Uvedené a stručně charakterizované typy sociálních politik samozřejmě neexistují v jednotlivých zemích v čisté podobě. Sociální politika v každé zemi je zpravidla výsledkem kombinace prvků všech tří typů. V literatuře se můžeme setkat také s jinými názvy těchto typů, v kterých se hovoří například o prvním typu jako o univerzalistickém, o druhém typu jako o korporativním a o třetím typu jako o neoliberálním či konzervativním. Modely sociální politiky je třeba chápat jako určitá vodítka, vzory, strategie pro tvorbu aktuální sociální politiky či sociálních politik.

Jednotlivé typy sociální politiky jsou samozřejmě závislé na charakteru státu, zejména na míře jeho sociálnosti. Vyjdeme-li ze současných proměn moderních společností, je možné říci, že každý stát je zde současně i státem sociálním. Sociální politika se liší právě mírou sociálnosti, rozsahem a způsoby svého sociálního chování.³³

2.4 Funkce sociální politiky

Funkcemi nějakého institutu obecně rozumíme vždy jeho cílové zaměření, účel, k jehož naplnění příslušný institut směřuje. To samé můžeme v obecné rovině říci i o funkcích sociální politiky. Funkce sociální politiky znamenají zaměření sociální politiky na realizaci vytyčených cílů, její schopnost vyvolávat určité efekty či účinky ve vztahu k objektu.

Různí autoři vymezují různé funkce sociální politiky, které vznikaly postupně a vyvíjely se s ohledem na čas, prostor a situaci v jednotlivých zemích. Nejčastěji se mezi funkce sociální politiky uvádějí funkce ochranné, rozdělovací a přerozdělovací, homogenizační, stimulační a preventivní.³⁴

Ochranná funkce je z hlediska historie nejstarší a tvoří tradiční a stabilní prvek sociální politiky a je jí třeba neustále posilovat. Ochranná funkce plyne primárně z humanitních snah společnosti (exogenní ochranná funkce) a sekundárně z potřeby ochrany člověka jako pracovní síly (endogenní ochranná funkce). Touto funkcí máme na mysli řešení již vzniklých

³² Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 3. přepracované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005.

³³ Žižková, J., a kol. *Úvod do studia sociální politiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1995.

³⁴ Gelvas, M., Gregorová, Z. *Sociální zabezpečení*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000.

sociálních událostí. Kde jedinec či sociální skupina jako například rodina je zvýhodněna, ať již z pohledu ekonomického či sociálního, ve vztahu k ostatním. Můžeme tedy říci, že jde o odstranění důsledků určitých sociálních událostí, které jsou spojeny s prací, například nezaměstnanost, škodlivé pracovní prostředí, nebo s životními stadii a událostmi, jimiž jsou stáří, nemoc, osiřené apod.³⁵

Rozdělovací a přerozdělovací neboli redistribuční funkce je jednou z nejsložitějších a současně nejvýznamnějších funkcí sociální politiky. Tato funkce je určována podílem jednotlivců na výsledku ekonomické činnosti a na společenském bohatství. V zásadě můžeme říci, že řeší co, jak, komu, za co a podle čeho rozdělovat. Rozdělovací funkcí rozumíme její zaměření na příjmy, mzdy a důchody a jejich redistribuci. To je sice významný aspekt, ale tato funkce je zaměřena i na jiný parametr, a to rozdělování životních šancí, příležitostí, k nimž prostřednictvím sociální politiky dochází. Pod rozdělovací funkcí je třeba rozumět více než jen rozdělování důchodů. Je to i účelné začleňování lidí do společnosti, je to i rozdělování prostředků, podmínek a předpokladů sloužících ke zdokonalování jejich života a osobnostnímu rozvoji.

Rozdělovací a přerozdělovací funkce se uskutečňuje pomocí různých mechanismů, které mají pro společnost rozmanité důsledky. Jsou to zejména:

- tržní mechanismus respektující efektivnost a výkon a určující zejména vztah člověka k práci,
- hlasovací proces, tj. rozdělování vyšší autoritou, zejména státem,
- vyjednávání mezi sociálními partnery,
- tradice a zvyklosti jako například solidarita nestátních subjektů, dobročinnost apod.,
- nelegitimní mechanismy jako například podvod, násilí apod.

Těžištěm přerozdělovací funkce v moderních společnostech nesporně spočívá v modifikaci prvotního rozdělování a přerozdělení toho, co již jednou bylo nedokonale či nespravedlivě rozděleno trhem. Přerozdělováním se zmírňuje výchozí nerovné postavení lidí v té míře, kterou společnost uznává za žádoucí. V ní se projevuje nejen síla určitých skupin, ale i sociální charakter společnosti a i to, jak jsou vnímány a konkrétně naplňovány základní principy sociální politiky.

³⁵ Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 3. Přepracované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005.

Přerozdělovací funkce se konkrétně uskutečňuje především prostřednictvím daní a transferů. Jejich efekty se promítají do životních podmínek lidí v podstatě dvojnásobem. Zaprvé jako podpora příjmů, důchodů a zvýšení jejich hotovostí a zadruhé formou užívání bezúplatných nebo v různé míře dotovaných služeb včetně spotřebitelských dotací na bydlení, dopravu apod.³⁶

Homogenizační funkce se považuje za relativně novou funkci sociální politiky. Je velmi těsně spojena s funkcí předchozí, neboť v cílech redistribučních politik vyspělých zemí je směřovat k určitému příjmovému vyrovnání, ke zmírňování sociálních rozdílů v životních podmínkách sociálních subjektů a k odstraňování neodůvodněných rozdílů. V podstatě jde o dosažení vyššího stupně stejnorodosti v uspokojování základních životních potřeb.

Homogenizace v žádném případě neznamená nivelizaci podmínek života, ale proces, v němž společnost dospívá k poskytování stejných šancí vzdělávat se, pracovat, pečovat o své zdraví atd., a to podle individuálních schopností a předpokladů, které jsou základem odůvodněných a přirozených rozdílů mezi lidmi. Nejzřetelněji se homogenizační funkce projevuje například v sociální pomoci nízkopříjmovým skupinám obyvatelstva, jimž je dorovnáván příjem do výše společensky uznaného standardu prostřednictvím sociálních opatření, čímž jsou vytvářeny předpoklady pro zhruba stejnorodé uspokojování základních životních potřeb, tj. v přibližně stejném rozsahu a míře.³⁷

Stimulační funkce znamená podporovat, podněcovat a vyvolávat žádoucí sociální jednání jednotlivců i skupin jak v oblasti ekonomické, tak i mimo ni. Je tedy zaměřena na ovlivňování žádoucího, chtěného, zamýšleného vývoje sociálních procesů, jevů a vztahů.

Můžeme tedy říci, že se jedná o ta opatření sociální politiky, která svými efekty přímo ovlivňují výkonnost pracovního potenciálu, jeho produktivitu, tak i ta opatření, která se nepřímo promítají na celkovém prospěchu společnosti. Jde o to, že celé národní hospodářství je na sociální politice založeno a v podstatě profituje na sociálně-politických opatřeních. Hospodářské subjekty z nich získávají impuls i předpoklady pro svoji činnost. Nejde tedy jen o již zmíněná opatření vzdělávací politiky, ale i o opatření politiky zaměstnanosti, zdravotní politiky, o rozměr kupní síly občanů v závislosti na vývoji sociálních příjmů apod. Sociální politika podporuje všeobecnou hospodářskou prosperitu, kultivuje lidský potenciál svými opatřeními zaměřenými na zdravotní péči, růstem všeobecné vzdělanosti a kulturnosti, vhodnými pracovními podmínkami a způsoby trávení volného času, úsilím o důstojné životní podmínky občanů různým způsobem handicapovaných atd. Svým stimulačním zaměřením,

³⁶ Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 3. přepracované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005.

³⁷ Žižková, J., a kol. *Úvod do studia sociální politiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1995.

vytváření záchranných sociálních sítí a garantováním základních sociálních jistot má sociální politika i výrazný stabilizační efekt, neboť tlumí sociální neklid a zabraňuje sociálním nepokojům, které jsou pro každou hospodářskou činnost i pro stabilitu společnosti zátěží.³⁸

Preventivní funkce se snaží předcházet zejména určitým škodám na životě a zdraví a nepříznivým sociálním situacím jako je chudoba, nezaměstnanost, zdravotní poškození. Snahou je zabránit zcela nebo alespoň v co největší míře tomu, aby k nežádoucím sociálním situacím vůbec docházelo jako je například poškození zdraví, nezaměstnanost, bída, alkoholismus, kriminalita apod. Naplňování této funkce znamená, že sociální politika musí svými opatřeními směřovat k odstraňování příčin různých nepříznivých sociálních situací, které brání integraci člověka do společnosti. Tuto funkci mohou plnit všechny obory sociální politiky. Zvláště zřetelně však zdravotní politika a vzdělávací politika. Preventivní aspekt je však ve větší či menší míře obsažen i v ostatních sociálně-politických opatřeních.

Preventivní funkce dnes neobyčejně sílí, protože moderní sociální politika se zdaleka neomezuje jen na pouhou ochranu a pomoc v situacích nouze, ale znamená rozsáhlou existenční prevenci orientovanou na zvládnutí životního stylu. Předpokládá rozsáhlou osvětovou činnost a rozvinutí poradenství všeho druhu, například poradenství pro volbu povolání, pro nezaměstnanost, toxikomany, poradenství právní, psychologické atd.³⁹

2.5 Nástroje sociální politiky

Nástroje sociální politiky představují určitý systém, který se v čase vyvíjí, mění a zkvalitňuje vzhledem ke konkrétním záměrům sociální politiky. Sociální politika se realizuje pomocí různých nástrojů. Spektrum nástrojů je značně široké a rozmanité. Na nástroje lze různým způsobem nahlížet a také je rozdílně třídit. Důležité je, aby respektovaly základní principy sociální politiky, působily v jejich intencích a umožňovaly naplňovat cíle a funkce sociální politiky.

Základním nástrojem v každé demokratické společnosti je právní řád, v jeho rámci sociálně právní legislativa. Z jiného pohledu může jít například o systém daní a transferových plateb, či o instituce a instituty sociální politiky jako je například sociální pojištění, sociální služba nebo například o nadační, charitativní a jiné dobročinné aktivity. Nástrojem sociální politiky jsou svým způsobem i sdělovací prostředky, ale také i vzdělávací aktivity a institut

³⁸ Arnoldová, A. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení*, I. Část. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2004.

³⁹ Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 3. Přepřacované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005.

poradenství. Nástroje sociální politiky můžeme rozlišit i podle toho, zda se jedná o právní normy, ekonomické nástroje, sociální dokumenty či nátlakové akce.⁴⁰

Sociální politika by měla z hlediska času pracovat alespoň se dvěma základními typy nástrojů, jimiž je **sociální doktrína**, která určuje dlouhodobou vizi a představu o budoucí sociální politice a **s určitým programem**, který je specifikací sociální doktríny v kratším časovém období.

Česká sociální doktrína je dlouhodobá směrnice využívaná pro praktickou sociálně politickou činnost. Smyslem tohoto dokumentu je především bránit riziku excesů v sociální politice a zamezit, aby tak nebyla přijímána taková opatření, která jsou z dlouhodobého hlediska nepřijatelná. Samozřejmostí je, že doktrína musí vycházet také z teoretického poznání. Zároveň by měla být i do určité míry konkrétní, aby odpovídala na zásadní otázky budoucího vývoje sociální politiky. Doktrína musí být založena na respektu lidských a sociálních práv deklarovaných v Listině základních práv a svobod občanů a zároveň musí být postavena na hodnotách moderní demokratické společnosti.

Nezbytnost doktríny je dána tím, že většina sociálně-politických problémů vyžaduje dlouhodobou představu cílového řešení. Pakliže neexistuje tato představa v sociální politice či jejich jednotlivých oborech, postupuje se bezkonceptně a vzniká riziko neustálého sociálního napětí. Mimo to je potřeba soustavně hledat odpovědi na řadu otázek, jejichž řešení nenalezneme během jednoho roku. Jde o otázky jako například problém míry solidarity, problém rovnosti a efektivnosti atd. Česká sociální politika takovýto dokument zatím postrádá, jediná snaha o vypracování byla na konci 90 let, kdy tento záměr byl nenávratně ukončen.⁴¹

Specifický program sociální politiky je použitelný jen tehdy, když má své místo v sociální doktríně. Představuje prostředek, způsob, techniku dosahování programových cílů, které krystalizují jako výsledek konsenzu participativního jednání různých politických vládních i nevládních orgánů. Z toho vyplývá, že je nutné chápat tento program, jako nástroj sloužící k dosahování dlouhodobých cílů. Aby bylo dosaženo těchto cílů, musí být vymezeno jakými prostředky, v jakých vazbách, jakými konkrétními kroky a způsoby budou prováděny.

Za typický nástroj sociální politiky lze uvést kolektivní vyjednávání, které představuje mechanismus, ve kterém dochází k jednání o určitých sociálních skutečnostech mezi sociálními partnery. Pod sociální partnery lze zařadit odborové svazy hájící zájmy

⁴⁰ Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 3. Přepřacované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005.

⁴¹ Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 5., přepřacované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010.

zaměstnanců, zaměstnavatelské svazy hájící zájmy zaměstnavatelů a také stát. Systém kolektivního vyjednávání představuje prezentaci a střetávání názorů zúčastněných stran, které se týkají závažných sociálněekonomických problémů. Lze říci, že kolektivní vyjednávání má především preventivní charakter, tzn., že má předcházet konfliktům a problémům ex ante. Výsledkem kolektivního vyjednávání je kolektivní smlouva.

Kolektivní vyjednávání je velice významným nástrojem sociální politiky, která se snaží o udržení sociálního smíru. V praxi české sociální politiky se tento nástroj uplatňuje od roku 1989 a ve značné míře přispívá k udržování sociálního smíru a stability ve společnosti.⁴²

Na závěr kapitoly uvádím nástroje, které mají konkrétní realizační charakter v sociální politice. Mezi tyto nástroje nejčastěji řadíme:

- **sociální příjmy**, za které považujeme peněžní příjmy spojené s opatřeními sociální politiky. Tvoří je zejména dávky důchodového a nemocenského pojištění, společenská peněžitá pomoc rodinám s dětmi, peněžité dávky sociální pomoci, podpory v nezaměstnanosti a vyrovnávací neboli sociální příspěvek. Významný je vztah sociálních příjmů k příjmům z výdělečné činnosti. Zásadním požadavkem je, aby distance mezi těmito příjmy na jedné straně stimulovala ekonomickou výkonnost a nevytvářela situace, které jsou označovány jako past chudoby či past nezaměstnanosti, a na druhé straně, aby poskytovala nezbytně nutnou ochranu obyvatelstvu v nouzových situacích;
- **sociální služby** tvoří široké spektrum služeb, jejichž funkcí je uspokojování specifických potřeb určitých skupin obyvatelstva. Jsou to nejen sociální služby v tradičním slova smyslu, které jsou spojené s péčí o staré, neschopné, či sociálně narušené občany. Ale také služby ve sféře vzdělávání, bydlení, jakož i služby spojené s poradenstvím (například psychologické, předmanželské, poradenství na trhu apod.);
- **věcné dávky** jsou spojeny především s ochranou zdraví například léky, zdravotní pomůcky, ochranné pracovní pomůcky apod. Věcné dávky se uplatňují také v případě sociální pomoci v situacích, kdy není zaručeno, že peněžité pomoci bude využito k zamýšlenému účelu;
- **účelové půjčky**, kdy jde o poskytování různých zvýhodněných půjček k ovlivňování sociálních situací či událostí v životě lidí. Jejich funkcí je překlenout časové období

⁴² tamtéž

mezi okamžitou potřebou finančních prostředků a současnými omezeními finančními zdroji u předem vymezených situací, například půjčky k podpoře bydlení, novomanželské půjčky nebo půjčky ke vzdělání. Od ostatních nástrojů se odlišují tím, že půjčky jsou návratné a jejich sociální efekt z hlediska jedince či rodiny je dán výhodnějšími podmínkami při poskytování;

- **úlevy a výhody** poskytované různým skupinám obyvatelstva, například mladistvým, studujícím, zdravotně postiženým, důchodcům apod.⁴³

2.6 Analýza platné legislativy

2.6.1 Pojem práva sociálního zabezpečení

Právo sociálního zabezpečení představuje souhrn právních norem, které upravují společenské vztahy vznikající v sociálním zabezpečení při předcházení, zmírňování a odstraňování následků sociálních událostí a v jejich souvislosti. Právo sociálního zabezpečení bývá považováno za samostatné právní odvětví, které můžeme zařadit částečně do práva veřejného, částečně do práva soukromého, popřípadě některé úpravy stojí na pomezí obou, obdobně jako pracovní právo. Předmět práva sociálního zabezpečení tvoří společenské vztahy, které se vytvářejí v oblasti sociálního zabezpečení a jsou právními normami sociálního zabezpečení upraveny.⁴⁴

2.6.2 Právní úprava sociálního zabezpečení v České republice

Listina základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku, zakotvuje v hlavě čtvrté, nazvané „Hospodářská, sociální a kulturní práva“, samostatné články věnované sociálnímu zabezpečení. Článek 30 Listiny základních práv a svobod stanoví: „Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele. Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.“ Článek 32 Listiny základních práv a svobod, věnovaný rodičovství a rodině, uvádí v odstavci druhém, mimo jiné: „Ženě v těhotenství je

⁴³ Arnoldová, A. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení*, I. Část. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2004.

⁴⁴ Chvátalová, I., *Úvod do práva sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v České republice*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1998

zaručena zvláštní péče...“, a v odstavci pátém stanoví: „Rodiče, kteří pečují o děti, mají právo na pomoc státu.“ Výše zmíněna a ústavním pořádkem zaručená práva podrobně rozvádějí zákony, na něž Listina základních práv a svobod v článku 30 odst. 3 a článku 32 odst. 6 poukazuje.

Oblast sociálního pojištění upravují zejména následující zákony:

- zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
- zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Oblast sociálního zabezpečení upravují následující zákony:

- zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
- zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
- zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
- zákon č. 114/1998 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení

Podrobnější úpravu obsahují prováděcí právní předpisy, jako jsou například nařízení vlády nebo vyhlášky ústředních správních úřadů, nejčastěji Ministerstva práce a sociálních věcí.

3 POVĚDOMÍ OBČANŮ O SOCIÁLNÍ POLITICE

3.1 Metodika pozorování

3.1.1 Cíl pozorování

První část bakalářské práce se zaměřila především na vysvětlení, definování a praktické používání pojmu sociální politika a vychází zejména ze znalostí z odborné literatury a dalších informačních zdrojů. Cílem této praktické části bakalářské práce je analýza názorů občanů na sociální politiku a zpracování jejich postojů k současné sociální politice státu. Výzkumným prostředkem je dotazníkové šetření provedené mezi zaměstnanci v rámci vybraného podniku, kterým je ČKD Kutná Hora, a.s. Výstupy tohoto průzkumu jsou v praktické části rozebrány, okomentovány a analyzovány.

3.1.2 Metodika zpracování

Praktická část je rozdělena na několik částí. První pojednává o průběhu metodické přípravy spolu s vytvořením dotazníku, také jsou zde shrnuty základní informace o podniku ČKD Kutná Hora, a.s., v rámci jehož zaměstnanců byl průzkum realizován, a důvody, které mě k výběru tohoto podniku vedly. Dále jsou zde rozebrána data získaná z dotazníkového šetření, která jsou následně zanalyzována a vyhodnocena. V závěrečné části jsou shrnuty a zhodnoceny zjištěné závěry a jsou zde navržena doporučení pro realizátory sociální politiky, která z mé analýzy vyplývají.

Průzkum probíhal po dobu 14-ti dnů v průběhu měsíce března 2011 mezi zaměstnanci v ČKD Kutná Hora a.s., ve slévárenské a administrativní části podniku. Distribuce byla provedena dvěma způsoby. K předání došlo buď fyzicky spolu s osobním kontaktem, nebo prostřednictvím emailu, a po vyplnění mi jej respondenti dle instrukcí odevzdali zpět. Tím bylo docíleno oslovení široké škály možných profesí i různých sociálních skupin. Tyto dva přístupy byly použity z toho důvodu, aby byl výzkumný vzorek rozmanitější a aby bylo zajištěno, že se do výzkumného vzorku dostane širší část zaměstnanců této firmy i ti, kteří nemají přístup k internetu. Dotazník je uveden v příloze č. 1.

V úvodu dotazníku byli respondenti seznámeni se způsobem vyplnění dotazníku a účelem probíhajícího šetření. Samotný dotazník obsahoval 16 otázek rozdělených do tří částí. První část se týkala sociální politiky státu obecně a obsahovala otázky zjišťující, zda se respondenti zajímají o sociální politiku v ČR a zda v současné době pobírají nějaké sociální dávky. Dále zde byly položeny otázky týkající se subjektivního pohledu respondentů na sociální politiku státu, její adekvátnost, možnost jejího zneužití a hodnocení výdajů státu na sociální politiku.

Druhá část se týkala připravované důchodové reformy v ČR a hodnotila názory respondentů na tuto problematiku. Úvodní otázka zjišťovala, zda se respondenti o důchodovou reformu v ČR zajímají a jakým způsobem její současný stav hodnotí. Dále zde byly položeny otázky zkoumající, jakým způsobem se respondenti finančně zajišťují na stáří, zda si pravidelně spoří a zda by spořicí důchodový pilíř po provedené reformě preferovali jako dobrovolný či povinný.

Třetí část dotazníku byla zaměřena na identifikační údaje o respondentech a obsahovala otázky týkající se jejich současné ekonomické aktivity a formy této aktivity, dále zde byly položeny otázky rozřazující respondenty podle pohlaví, věku a současného nejvyššího dosaženého vzdělání. V dotazníku nebyly použity žádné otázky, které by vedly k přímé identifikaci respondentů či získání některých osobních údajů. Byla tak zaručena jejich anonymita.

Před zahájením samotného průzkumu byl proveden tzv. předvýzkum, při kterém byl dotazník testován prostřednictvím osobního pohovoru na malém vzorku respondentů. Tím byla zajištěna srozumitelnost a jednoznačnost otázek. Odpovědi těchto respondentů byly také zahrnuty do výsledků samotného průzkumu.

Data získaná prostřednictvím dotazníku byla následně zpracována a zjištěné závěry jsou dále rozebrány a okomentovány. Výsledky jsou znázorněny prostřednictvím grafů vyjadřujících relativní podíly jednotlivých odpovědí zpracovaných v programu Microsoft Excel

S dotazníkem bylo osloveno celkově 100 zaměstnanců podniku ČKD Kutná Hora a.s. Při plánování průzkumu byl stanoven minimální potřebný počet zodpovězených dotazníků na 50 kusů. Celkem bylo vyplněno 61 dotazníků. Z tohoto počtu se vrátilo celkem 52 odpovědí v tištěné podobě, v elektronické podobě to bylo 9 odpovědí. Návratnost odpovědí v dotazníkovém šetření tedy byla 61 %.

3.1.3 Charakteristika podniku ČKD Kutná Hora, a.s

Průzkum probíhal mezi zaměstnanci vybraného podniku – ČKD Kutná Hora, a.s., který je českým výrobcem odlitků z oceli a tvárné litiny, svařovaných komponent a železničních podvozků.

ČKD Kutná Hora, a. s. zahájila výrobu v roce 1967 jako součást výrobního koncernu ČKD. Roku 1990 se stalo samostatnou akciovou společností, od roku 1995 plně privatizovanou, bez státní účasti. V letech 2001-2002 byly přikoupeny slévárny a strojírny v Chrudimi a v Českých Budějovicích a společnost zaměstnávala cca 2300 zaměstnanců.⁴⁵

V posledních letech se ovšem společnost postupně dostala do provozních problémů a podle údajů uvedených v obchodním rejstříku je od 5. 10. 2010 v insolvenčním řízení na základě věřitelského insolvenčního návrhu. V období od 20. 10. 2010 do 18. 2. 2011 se pak majetek společnosti nacházel na základě rozhodnutí Krajského soudu v Praze v moratoriu, které zajišťovalo jeho ochranu před věřiteli.

Na základě usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 23. 2. 2011 bylo rozhodnuto o povolení reorganizace společnosti. Podařila se tak prozatím udržet výroba a zaměstnanci a do firmy pak pod dohledem soudu a věřitelů mohou vstoupit akcionáři či strategičtí partneři a pokusit se ji zachránit.

Podle deníku E15 plánuje do firmy vstoupit společnost Integrated rail-casting company (IRSC), která hodlá upsat akcie v celkové hodnotě 485 milionů korun a získat tak stoprocentní podíl ve firmě. Současní majitelé sníží základní kapitál z necelých 344 milionů na dva miliony. Z rozdílu se pokryje část dluhů, které ČKD Kutná Hora, a.s. tíží.⁴⁶

Pozice současných zaměstnanců podniku tak vzhledem ke komplikované situaci celého podniku není nijak stabilní a sociální politika státu se pro ně stává aktuálním tématem.

⁴⁵ Oficiální stránky ČKD Kutná Hora, a.s. [online]. 2011 [2011-05-02]. Historie ČKD Dostupné z [www: <http://www.ckdkh.cz>](http://www.ckdkh.cz)

⁴⁶ E15 – zpravodajský portál [online]. 2011 [cit. 2011-05-02]. ČKD Kutná hora se vyhne konkursu, investor pomůže půlmiliardou. Dostupné z [www: <http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/ckd-kutna-hora-se-vyhne-konkursu-investor-pomuze-pulmiliardou>](http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/ckd-kutna-hora-se-vyhne-konkursu-investor-pomuze-pulmiliardou)

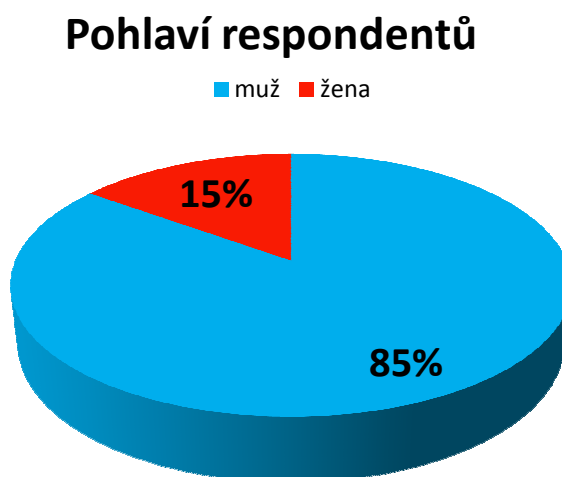
3.2 Výsledky sledovaného průzkumu

3.2.1 Demografické údaje respondentů

Pro lepší zmapování průzkumu jsou důležité i identifikační údaje respondentů, kteří nám dávají všeobecný přehled o tom, jací občané se toho výzkumu zúčastnili.

Z 61 (100 %) respondentů, kteří se účastnili dotazníkového šetření, vyplynulo, že slévárenská firma ČKD Kutná Hora zaměstnává především muže, což se také odrazilo ve sledovaném vzorku. Firma neinovuje, a tudíž o její dělnické profese nemají zájem mladí lidé. Pracují zde především dlouholetí zaměstnanci. Z toho vyplývá, že průměr respondentů se pohybuje okolo 54 let.

Z grafu č. 1 vyplývá, že dotazníkového šetření se zúčastnilo 52 (85 %) mužů a 9 (15 %) žen. Nepoměr mužů a žen je dán tím, že ve slévárenských provozech pracují především muži.

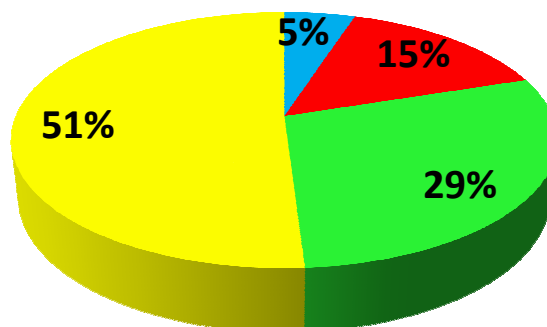
Graf 1 Pohlaví respondentů

Zdroj: (vlastní zpracování)

Z celkového počtu 61 odpovědí byl nejčastěji věk mezi 56–65 (51 %) let, od 45-55 (29 %) let, od 36-45 (15 %) let a od 18-35 (5 %) let, což odráží i skutečné věkové složení zaměstnanců. Tato situace je důsledkem dlouhodobých problémů, se kterými se podnik potýká, jak bylo popsáno výše. Věk a pohlaví respondentů se ukázalo jako klíčové pro některé další grafy.

Jaký je Váš věk?

■ 18-35 let ■ 36-45 let ■ 46 -55 let ■ 56 - 65 let

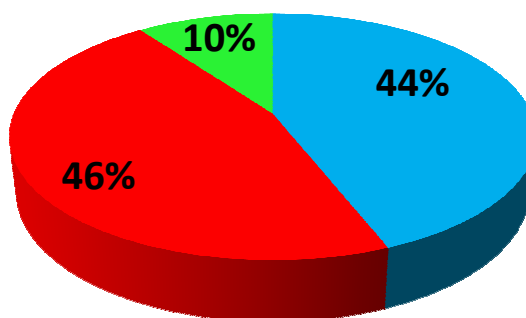
Graf 2 Věková struktura respondentů

Zdroj: (vlastní zpracování)

Další otázka byla zaměřena na vzdělání respondentů. Z koláčového grafu č. 3. vyplývá, že 28 (46 %) dotázaných respondentů má úplné střední vzdělání s maturitou, 27 (44 %) je vyučeno a 6 (10 %) má vysokoškolské vzdělání. Základní vzdělání ani vyšší odborné vzdělání nikdo z respondentů nezvolil.

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

■ vyučen ■ úplné střední s maturitou ■ vysokoškolské

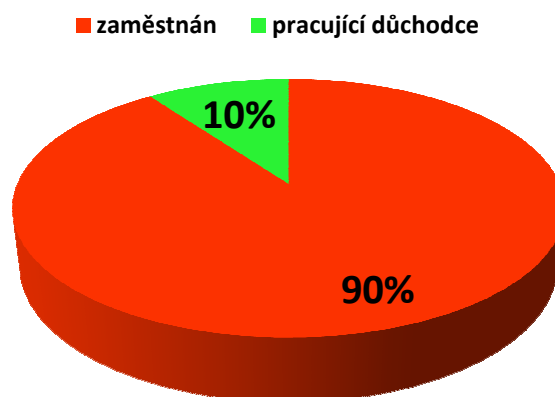

Graf 3 Míra dosaženého vzdělání

Zdroj: (vlastní zpracování)

Z grafu č. 4 vyplývá, že lidé, kteří dotazník vyplnili, jsou buď ve skupině důchodců, nebo zaměstnanců. Ostatní možnosti nikdo z respondentů nevybral. Poměrně vysoký počet pracujících důchodců opět odráží situaci podniku, který má své zkušené zaměstnance v důchodovém věku a obtížně vychovává nastupující mladou generaci, která by byla schopna vést výrobu a ostatní související procesy v podniku.

Jste ekonomicky aktivní?

Graf 4 Ekonomická aktivita

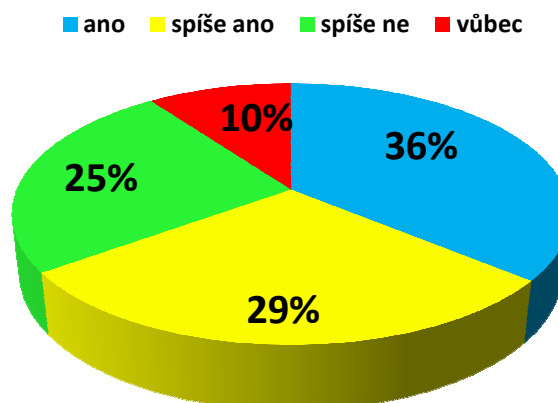
Zdroj: (vlastní zpracování)

Tato otázka byla do dotazníku zařazena i s vědomím, že cílovou skupinou jsou zaměstnanci podniku ČKD Kutná Hora, a.s., ale bylo důležité zdůraznit i množství důchodců mezi respondenty, protože toto se přímo váže k tématu této práce.

3.2.2 Názory na sociální politiku

Z 61 (100 %) dotázaných odpovědělo na otázku: „Zajímáte se o sociální politiku?“ 22 (36 %) respondentů ano, 15 (29 %) spíše ano, 18 (25 %) moc ne a 6 (10 %) vůbec. Tyto odpovědi můžeme vidět na grafu č. 5. Při podrobnějším průzkumu zjistíme, že o sociální politiku se nejvíce zajímají lidé ve věku 46-56 let. Je možné říct, že otázka sociální politiky je pro zaměstnance ČKD Kutná Hora a.s. v současné době aktuálním tématem, stejně tak pro většinu populace v České republice. Téměř každého člověka v současnosti zajímá, jakou pomoc může čekat od státu v době nemoci, stáří atd.

Zajímáte se o sociální politiku?

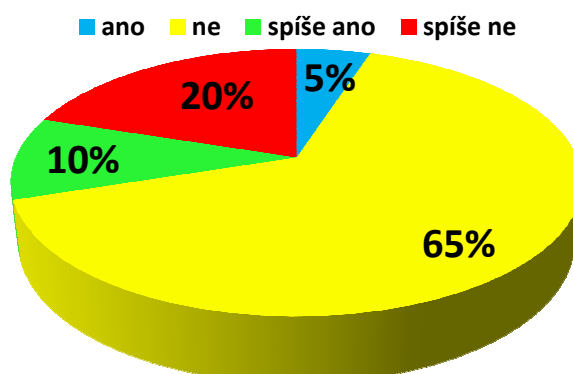

Graf 5 Názory na sociální politiku

Zdroj: (vlastní zpracování)

Odpovědi na tuto otázku: „Myslíte si, že sociální politika v ČR je dostatečná?“ jsou znázorněny na grafu č. 6. Zde vidíme, že 37 (65 %) respondentů odpovědělo ne, 12 (20 %) spíše ne, 6 (10 %) spíše ano, 3 (5 %) ano. Respondenti, kteří zaškrtovali nejčastěji odpověď „ne“, jsou zaměstnané osoby, které nepobírají žádné sociální dávky. Z tohoto dotazníku vyplývá, že většina respondentů není spokojena se sociální politikou v České republice. Je to patrně tím, že výše mezd v této firmě nedovoluje respondentům, aby si část své mzdy ukládali. Obávají se, že mohou zůstat bez finančních prostředků v případě nemoci nebo nezaměstnanosti.

Myslíte si, že sociální politika v ČR je dostatečná?

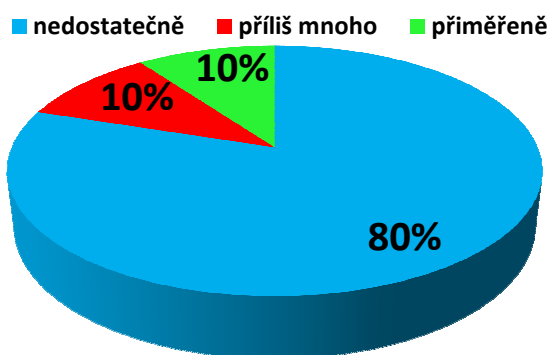

Graf 6 Hodnocení dostatečnosti současné sociální politiky v ČR

Zdroj: (vlastní zpracování)

Z následujícího grafu č. 7 vyplývá, jaké mají respondenti názory na to, jak se vláda stará o jejich sociální situaci. 49 (80 %) si myslí, že se stará nedostatečně. Z tohoto počtu si 70 % respondentů myslí, že sociální dávky jsou zneužívány a to zvláště těmi, kteří je evidentně nepotřebují. Příkladem může být práce načerno a zároveň pobíraná podpora v nezaměstnanosti, skutečný nezájem o práci, čerpání různé škály dávek či podpor nebo rodiny s nadprůměrnými platy žádající o příspěvky. Ostatní respondenti odpovídali, že stát zabezpečuje sociální situaci buď přiměřeně, což bylo 6 (10 %), nebo příliš mnoho, což bylo také 6 (10 %) respondentů.

Jak si myslíte, že se vláda stará o sociální situaci občanů?

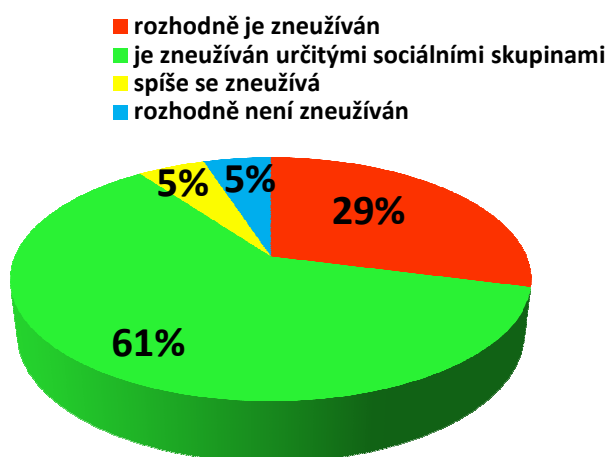

Graf 7 Názory na zabezpečení sociální pomoci prostřednictvím státu

Zdroj: (vlastní zpracování)

V závislosti na předchozí otázce, byli respondenti dotázáni, zda se domnívají, že systém sociálních dávek a služeb v ČR jako celek, je zneužíván, či nikoliv. Výsledky průzkumu jsou patrné z grafu č. 8. Z něho plyne, že 37 (61 %) respondentů si myslí, že sociální dávky jsou zneužívány nejvíce určitými sociálními skupinami. Tito respondenti jsou z 81 % lidé, kteří nepobírají žádné dávky, jedná se především o muže (92%), kteří jsou zaměstnaní, a jejich věk se pohybuje v rozmezí od 45 do 65 let. 18 (29 %) dotázaných si myslí, že je systém sociálních dávek rozhodně zneužíván. 3 (5 %) dotázaní říkají, že se spíše zneužívá a zbylí 3 (5 %) respondenti věří, že systém sociálních dávek rozhodně není zneužíván.

Domníváte se, že systém sociálních dávek a služeb v ČR jako celek je zneužíván či nikoliv?

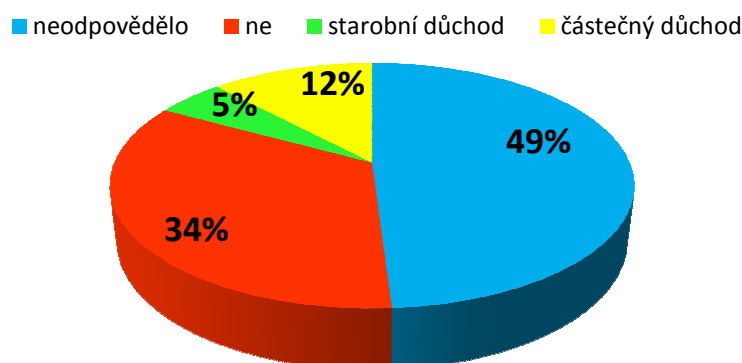

Graf 8 Zneužívání sociálních dávek a služeb v ČR

Zdroj: (vlastní zpracování)

Pro dokreslení celého všeobecného mínění o sociální politice, zazněla otázka, zda dotázaní pobírají nějaké sociální dávky, a pokud ano, aby uvedli jaké. Z vyplněných dotazníků vyplynulo, že 30 (49 %) neodpovědělo, 21 (34 %) ne, 7 (12 %) částečný důchod a 3 (5 %) starobní důchod. Domnívám se, že respondenti neodpověděli na tuto otázku v tak vysokém počtu z důvodu nepochopení znění otázky, nebo si ani neuvědomují, že jim stát nabízí dávky, které mohou uplatnit v rámci svého zaměstnání. Jako například dávky na dopravu do zaměstnání. Znázorněné údaje vidíme na grafu č. 9.

Pobíráte nějaké sociální dávky? Pokud ano, uveďte jaké.

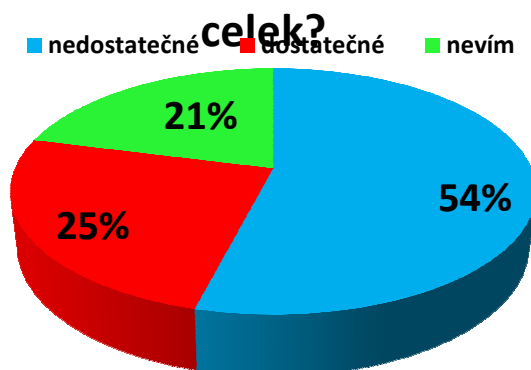

Graf 9 Dávky pobírané respondenty

Zdroj: (vlastní zpracování)

Na otázku: „Jaké jsou dnes podle Vašeho názoru výdaje na sociální politiku, jako celek?“ bylo možné odpovídat slovním vyjádřením. Finální sumář odpovědí lze rozdělit dle jejich charakteru do třech skupin a to že, výdaje jsou nedostatečné, resp. dostatečné, popřípadě respondenti neměli dostatek informací, aby se k této otázce dokázali řádně vyjádřit. Napsali tedy „nevím“. Výsledkem tedy bylo 13 (21 %) odpovědí nevím, 15 (25 %) respondentům se výdaje státu na sociální politiku zdají dostatečné a byli by rádi, kdyby toto sociální zajištění přetrvalo. Většina dotazovaných 33 (54 %) se domnívá, že výdaje státu na sociální politiku jsou nedostatečné. Často se objevující komentář odrážel názor respondentů, že výdaje na sociální politiku jsou nespravedlivě rozdělovány.

Jaké jsou dnes podle Vašeho názoru výdaje státu na sociální politiku, jako celek?

Graf 10 Názory na výdaje státu na sociální politiku

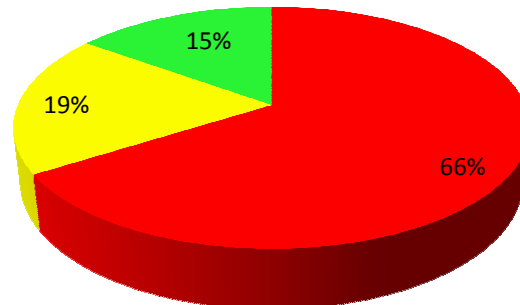
Zdroj: (vlastní zpracování)

3.2.3 Důchodová reforma

V další části byl průzkum více zaměřen, na určitou oblast sociální politiky, kterou je důchodová reforma. Respondentům byla položena otázka, jak moc se zajímají o důchodovou reformu v ČR. Z odpovědí vyplynulo, že 40 (66 %) respondentů se zajímá, jelikož je toto téma pro ně v tuto chvíli aktuální, což je zapříčiněno tím, že věk respondentů, kteří takto odpověděli, se pohybují nejčastěji od 46-56 let. 12 (19 %) respondentů se docela zajímá a zbylých 9 (15 %) respondentů odpovídá, že o tom občas slyší jen ve sdělovacích prostředcích. Výsledky vidíme znázorněné na grafu č. 11. Na tuto otázku nikdo neodpověděl záporně.

Jak moc se zajímáte o důchodovou reformu v ČR?

■ zajímám ■ docela se zajímám ■ občas o tom slyším ve sdělovacích prostředcích

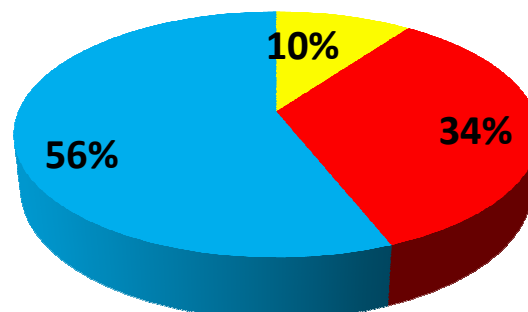
Graf 11 Zájem o důchodovou reformu v ČR

Zdroj: (vlastní zpracování)

Další otázka navazovala na předchozí. Cílem bylo zjistit subjektivní pocity jednotlivých respondentů ve vztahu jejich budoucí finanční situaci v důchodovém věku. Otázka zněla: „Obáváte se, že nebudete v důchodu dostatečně finančně zajištěni?“. Přehled výsledků vidíme na grafu č. 12. Z celkového počtu 61 (100 %) respondentů odpovědělo následovně: 34 (56 %) se obává velmi. Jak vyplývá z jedné z dalších otázek (viz graf 13) 47 % z respondentů, kteří se velmi obávají své finanční situace v důchodovém věku, si v tuto chvíli spoří na důchod. 21 (34 %) se docela obává. 6 (10 %) se neobává.

Obáváte se, že nebudete v důchodu dostatečně finančně zajištěni?

■ neobávám se ■ docela se obávám ■ obávám se velmi

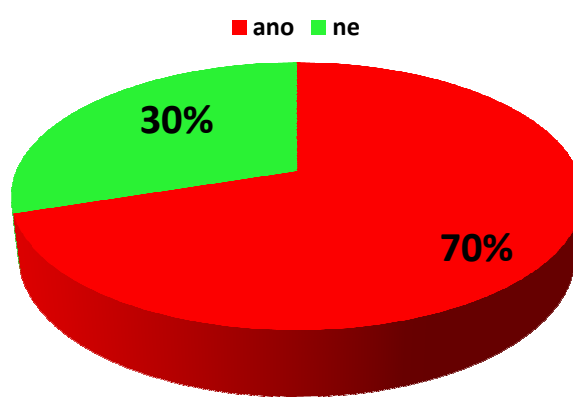

Graf 12 Názory na finančním zajištění v důchodu

Zdroj: (vlastní zpracování)

Jak již vyplynulo z předcházejícího grafu, zaměstnanci se obávají, že nebudou dostatečně finančně zaopatřeni při odchodu do důchodu. Respondentům byla položena otázka, zda si spoří na důchod. Z celkového počtu dotázaných jich 43 (70 %) odpovědělo ano. Z této části odpovědí vyplývá, že v současné době si respondenti uvědomují, že je zapotřebí odkládat část svých úspor na dobu, kdy nebudou výdělečně činní, neboť vlivem ekonomické situace a demografického vývoje společnosti v České republice bude částka vyplácená státem na starobní důchody čím dál menší. Zbylých 18 (30 %) respondentů odpovědělo ne. Z čehož se můžeme domnívat, že jejich příjmy jsou tak nízké, že stěží vystačí na chod domácnosti.

Spoříte si na důchod?

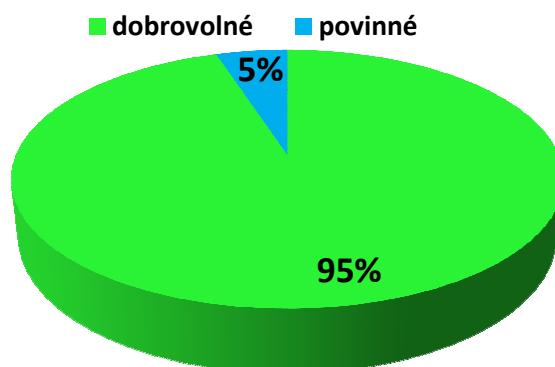

Graf 13 Názory na spoření si na důchod

Zdroj: (vlastní zpracování)

Na moji další otázku: „Pokud by se v České republice rozdělily důchody na základní část, která bude vyplácena všem stejně a na spořicí část, ze které se bude každému vyplácet podle jeho naspořené částky, mělo by být toto opatření dobrovolné, nebo povinné?“, odpovídali respondenti takto. 58 (95 %) si myslí, že by to mělo být dobrovolné. Pouhých 3 (5 %) jsou opačného názoru. Opět z poznámek z dotazníku, lze říci, že je stát povinen vyplácet jim důchod, když si na něj celý život spořili.

Myslíte si, že spořicí část důchodu by měla být dobrovolná nebo povinná?

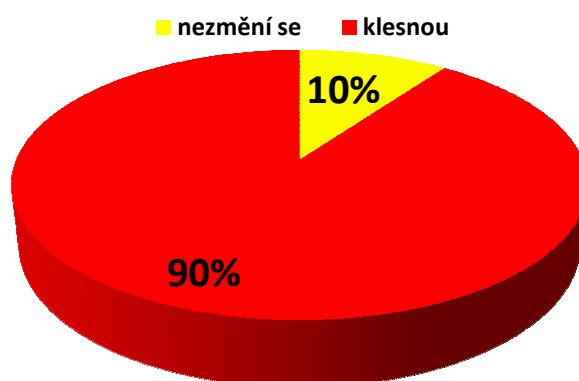

Graf 14 Hodnocení dobrovolnosti spoření si na důchod

Zdroj: (vlastní zpracování)

Dále byla respondentům položena otázka, zda se domnívají, že se výše důchodů změní po důchodové reformě. Tato otázka obsahovala tři varianty. Nikdo z respondentů nevěří, že po důchodové reformě se důchody zvýší. Velká většina dotázaných respondentů 55 (90 %) se obává, že klesnou, 78 % z nich pravidelně spoří na starobní důchod. Jak zároveň vyplývá z jejich odpovědí na příslušnou otázku. 6 (10 %) respondentů věří, že po důchodové reformě se důchody nezmění, a tudíž zůstanou ve stejné výši jako v současné době.

Domníváte se, že po důchodové reformě se důchody změní?

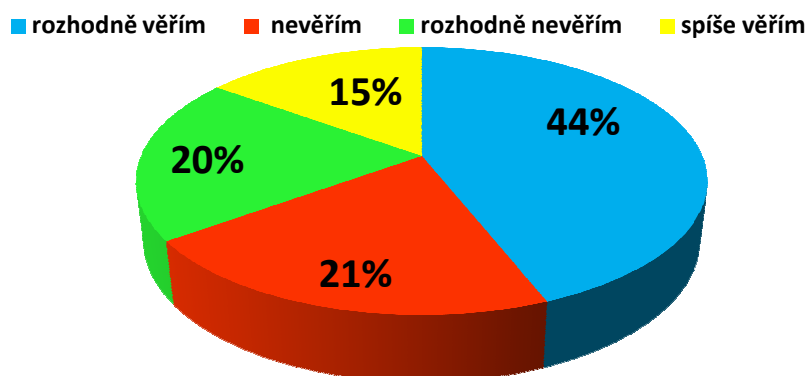
Graf 15 Názory na změnu důchodové reformy

Zdroj: (vlastní zpracování)

Poslední otázka, která se týkala důchodové reformy, zněla: „V současné době se mluví o tom, že nebude dostatek finančních prostředků na vyplácení důchodu pro mladší. Věříte

tomuto tvrzení?“ Na grafu č. 16 vidíme, že 27 (44 %) respondentů rozhodně věří. 13 (21 %) respondentů odpovědělo, že nevěří, protože si myslí, že se tyto peníze musí někde uspořít, 12 (20 %) rozhodně nevěří a 9 (15 %) spíše věří. Zde je vidět, že názory respondentů nejsou tak jednoznačné jako v předcházejících grafech.

V současné době se mluví o tom, že nebude dostatek finančních prostředků na vyplácení důchodů pro mladší generace, věříte tomu?

Graf 16 Budoucnost důchodové reformy

Zdroj: (vlastní zpracování)

3.3 Porovnání výsledků s výsledky průzkumu CVVM

V průzkumu prováděném na celorepublikové úrovni Centrem pro výzkum veřejného mínění, sociologického ústavu Akademie věd České republiky na téma „Občané k některým otázkám sociální politiky“⁴⁷ jsou obsaženy také otázky zabývající se míněním a přístupem občanů k současné sociální politice státu. Poslední průzkum na toto téma byl proveden v listopadu 2010 a zúčastnilo se jej 1020 dotázaných.

První otázka tohoto průzkumu obecně zjišťovala postoje k tomu, zda by se o svou sociální situaci měli starat lidé sami nebo zda by naopak sociální zabezpečení mělo být především věcí státu, zda by dávky a služby sociálního systému měly být určeny pouze sociálně slabým a potřebným lidem v nouzi, nebo zda by alespoň některé dávky, jako je například porodné nebo přídatky na děti, měly být vypláceny všem bez ohledu na to, kolik

⁴⁷ Průzkum CVVM [online]. 2011 [cit. 2011-05-03]. Občané k některým otázkám sociální politiky – listopad 2010 Dostupné z [www: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101072s_es101203.pdf>](http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101072s_es101203.pdf)

vydělávají, a nakonec jestli je sociální zabezpečení ze strany státu v České republice příliš slabé s tím, že je třeba jej posílit, nebo naopak přehnaně štědré s nutností jej nějak omezit. Respondenti se zde na pětibodové škále vyjadřovali vždy k dvojici proti sobě stojících výroků. Odpovědi respondentů na tuto otázku jsou zpracovány v tabulce 1.

Tabulka 1 Postoj respondentů k sociální politice

Výrok A	1	2	3	4	5	Výrok B
O sociální zabezpečení občanů se má postarat stát.	30	26	29	11	3	O svoji sociální situaci se mají občané postarat sami.
Dávky a služby sociálního systému mají být určeny pouze potřebným a lidem v nouzi.	25	26	22	14	12	Některé dávky (např. porodné, přídavky na děti apod.) mají být vypláceny každému bez ohledu na to, zda má nízký či vysoký příjem.
Sociální zabezpečení ze strany státu je v České republice příliš slabé a je potřeba jej posílit.	25	26	29	13	5	Sociální zabezpečení ze strany státu je v České republice příliš štědré a je potřeba jej omezit.

Pozn.: Údaje v procentech, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: Průzkum CVVM [online]. 2011 [cit. 2011-05-03]. Občané k některým otázkám sociální politiky – listopad 2010 Dostupné z [www: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101072s_es101203.pdf>](http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101072s_es101203.pdf)

Jak ukazují výsledky v předchozí tabulce, respondenti inklinují k odpovědi „o sociální zabezpečení občanů se má postarat stát“ (56 % zvolilo možnosti 1 nebo 2), než k protichůdné tezi, že „o svoji sociální situaci se mají postarat občané sami“ (14 % v součtu variant 4 a 5). S prvním výrokem se přitom ztotožnily tři z deseti dotázaných (30 %), zatímco k druhému výroku se jednoznačně přihlásili jen tři respondenti ze sta. Více než čtvrtina lidí (29 %) zvolila pozici ve středu mezi oběma výroky, 1 % dotázaných pak uvedlo odpověď „nevím“.

Pro porovnání zjištěných výsledků se mnou provedeným průzkumem je nejrelevantnější následující otázka týkající se skutečnosti, jak lidé vnímají starostlivost vlády o sociální situaci občanů z hlediska její přiměřenosti. Souhrn odpovědí na tuto otázku v průběhu minulých let uvádí tabulka 2.

Tabulka 2 Jak se vláda stará o sociální situaci občanů

	2/2004	11/2006	11/2007	11/2008	11/2009	11/2010
nedostatečně	65	45	58	51	44	51
přiměřeně	29	42	32	41	41	38
příliš mnoho	4	7	4	5	9	6
neví	2	6	6	3	6	5

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Zdroj: Průzkum CVVM [online]. 2011 [cit. 2011-05-03]. Občané k některým otázkám sociální politiky – listopad 2010 Dostupné z [www: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101072s_es101203.pdf>](http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101072s_es101203.pdf)

Podle výsledků uvedeného šetření Centra pro výzkum veřejného mínění polovina (51 %) veřejnosti soudí, že se vláda o sociální situaci občanů stará nedostatečně, další necelé dvě pětiny (38 %) si myslí, že péče vlády je v tomto ohledu přiměřená, a jen 6 % ji pokládá za přílišnou. Jak je vidět z časového srovnání, přesvědčení o nedostatečnosti vládní starostlivosti o sociální situaci občanů oproti minulému roku posílilo a fakticky se vrátilo na úroveň zaznamenanou v roce 2008. Z mnou provedeného průzkumu vyplynulo, že sociální politiku vidí jako nedostatečnou 80 % respondentů, což je vzhledem k odlišnému reprezentativnímu vzorku poměrně očekávaný výsledek.

Součástí šetření Centra pro výzkum veřejného mínění byla i otázka zaměřená na to, do jaké míry je podle mínění občanů zneužíván systém sociálního zabezpečení ze strany lidí, kteří pobírají nějaké sociální dávky či využívají jeho služby. Odpovědi na tuto otázku znázorňuje tabulka 3.

Tabulka 3 Jak velká část klientů zneužívá systém sociálního zabezpečení?

všichni	2
naprostá většina	12
spíše většina	30
spíše menšina	38
naprostá menšina	10
nikdo systém nezneužívá	1
neví	7

Zdroj: Průzkum CVVM [online]. 2011 [cit. 2011-05-03]. Občané k některým otázkám sociální politiky – listopad 2010 Dostupné z [www: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101072s_es101203.pdf>](http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101072s_es101203.pdf)

Výsledky zachycené v této tabulce ukazují, že česká veřejnost je v názoru na míru zneužívání systému sociálního zabezpečení ze strany jeho klientů poměrně výrazně rozdělená, když více než dvě pětiny občanů to považují za více či méně většinový fenomén, zatímco necelá polovina to má za menšinovou záležitost. Jen jeden člověk ze sta si podle vlastního vyjádření myslí, že systém sociálního zabezpečení není nikým zneužíván, na druhé straně pak 2 % uvádějí, že systém zneužívají všichni jeho klienti. 7 % lidí na tuto věc nemá jasný názor. Ze mnou provedeného průzkumu vyplynulo, že systém sociálních považuje do určité míry za zneužívaný také velmi vysokých 95 % respondentů.

Závěry vyplývající z průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění provedené na celorepublikové úrovni tak víceméně potvrzují závěry, které vyplynuly z průzkumu

zpracovaného pro tuto bakalářskou práci na reprezentativním vzorku zaměstnanců vybraného strojírenského podniku.

ZÁVĚR

Téma, které jsem si zvolila pro zpracování bakalářské práce, znělo: „Sociální politika z pohledu občana“. Vybrala jsem si ho proto, že mě sociální politika jako oblast národního hospodářství velmi zaujala.

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat současnou situaci sociální politiky České republiky, zejména popsat a charakterizovat základní pojmy definující tuto oblast, shrnout současnou legislativu upravující tuto problematiku a dále pak analyzovat všeobecné chápání sociální politiky občanů prostřednictvím dotazníkového šetření v podniku ČKD Kutná Hora, a.s., který se zabývá výrobou odlitků z oceli a tvárné litiny.

V teoretické části byly popsány základními pojmy, cíle, faktory, principy a modely sociální politiky. Sociální politika je součástí národního hospodářství, odvíjí se od jeho výsledků. Na teoretickou část plynule navázala praktická část, kde bylo zjišťováno povědomí občanů o sociální politice státu v České republice. Hlavním nástrojem realizace praktické části byl průzkum mezi zaměstnanci vybraného strojírenského podniku, jeho vyhodnocení a následné porovnání získaných výsledků s výsledky průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění.

Prostřednictvím dotazníku bylo osloveno 100 lidí a z nich 61 lidí bylo ochotno dotazník vyplnit. Jednalo se především o respondenty ve věku kolem 53 let a většina byla z dělnických profesí. Se sociální politikou státu je většina respondentů nespokojena, myslí si, že stát sociální dávky rozděluje nespravedlivě, nefunguje dobře zpětná vazba, tzn., že stát nedostatečně kontroluje, zda nejsou dávky zneužívány.

Respondenti nejsou spokojeni ani s připravovanou důchodovou reformou, nevědí dobře, co od ní mají očekávat. Hlavním doporučením pro orgány veřejné správy a zvláště pak pro vládu je, že by měly komunikovat s občany srozumitelně a každou připravovanou změnu v oblasti sociální politiky jim formulovat tak, aby dokázaly odvodit dopady těchto změn na jejich životní úroveň.

Použité zdroje

- [1] Arnoldová, A. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení, I. Část*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2004, 369 s. ISBN: 80-246-0728-X.
- [2] E15 – zpravodajský portál [online]. 2011 [cit. 2011-05-02]. ČKD Kutná hora se vyhne konkursu, investor pomůže půlmiliardou. Dostupné z [www: <http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/ckd-kutna-hora-se-vyhne-konkursu-investor-pomuze-pulmiliardou>](http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/ckd-kutna-hora-se-vyhne-konkursu-investor-pomuze-pulmiliardou)
- [3] Encyklopedický slovník. 1. vyd. Praha: Odeon, 1993. 1253 s. ISBN: 80-207-0438-8.
- [4] Gelvas, M., Gregorová, Z. *Sociální zabezpečení*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. 2000, 271 s. ISBN: 80-210-2292-2.
- [5] Hill, M. *Understanding social policy*. 7. vyd. Malden, Mass: Blackwell Publishing, 2003. 300 s. ISBN:1-4051-0057-5.
- [6] Chvátalová, I., *Úvod do práva sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v České republice*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů, 1998. 79 s. ISBN: 80-7079-489-5.
- [7] Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 3. vyd. Praha: ASPI, a.s. 2005, 504 s. ISBN: 80-7357-050-5.
- [8] Krebs, V., a kol. *Sociální politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 542 s. ISBN: 978-80-7357-585-4.
- [9] Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Díl VI. Praha, 1932. 1132 s.
- [10] Müllerová, E. *Sociální politika na komunální úrovni*. Diplomová práce, Univerzita Pardubice, 2003. 130 s.

[11] Oficiální stránky ČKD Kutná Hora, a.s. [online]. 2011 [2011-05-02]. Historie ČKD Dostupné z www: <<http://www.ckdkh.cz>>

[12] Ottův naučný slovník nové doby. Praha, 1940. 717 s.

[13] Potůček, M. *Sociální politika*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. 142 s. ISBN: 80-85850-01-X.

[14] Průzkum CVVM [online]. 2011 [cit. 2011-05-03]. Občané k některým otázkám sociální politiky – listopad 2010 Dostupné z www: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101072s_es101203.pdf>

[15] Wildmannová, M. *Sociální politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005. 132 s. ISBN: ISBN 80-210-3657-5.

[16] Žižková, J., a kol. *Úvod do studia sociální politiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1995. 192 s. ISBN: 80-7079-450-X.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1	<i>Postoj respondentů k sociální politice</i>	45
Tabulka č. 2	<i>Jak se vláda stará o sociální situaci občanů</i>	45
Tabulka č. 3	<i>Jak velká část klientů zneužívá systém sociálního zabezpečení?</i>	46

Seznam grafů

Graf č. 1	<i>Pohlaví respondentů</i>	34
Graf č. 2	<i>Věková struktura respondentů</i>	35
Graf č. 3	<i>Míra dosaženého vzdělání</i>	35
Graf č. 4	<i>Ekonomická aktivita</i>	36
Graf č. 5	<i>Názory na sociální politiku</i>	37
Graf č. 6	<i>Hodnocení dostatečnosti sociální politiky v ČR</i>	37
Graf č. 7	<i>Názory na zabezpečení sociální pomoci prostřednictvím státu</i>	38
Graf č. 8	<i>Zneužívání sociálních dávek a služeb v ČR</i>	39
Graf č. 9	<i>Dávky pobírané respondenty</i>	39
Graf č. 10	<i>Názory na důchodovou reformu v ČR</i>	40
Graf č. 11	<i>Zájem o důchodovou reformu v ČR</i>	41
Graf č. 12	<i>Názory na finančním zajištění v důchodu</i>	41
Graf č. 13	<i>Názory na spoření si na důchod</i>	42
Graf č. 14	<i>Hodnocení dobrovolnosti spoření si na důchod</i>	43
Graf č. 15	<i>Názory na změnu důchodové reformy</i>	43
Graf č. 16	<i>Budoucnost důchodové reformy</i>	44

Seznam příloh

Příloha č. 1	<i>Dotazník</i>	52
--------------	-----------------	----

Příloha č. 1

DOTAZNÍK

Vážená paní / vážený pane

jsem studentka fakulty Ekonomicko-správní v Pardubicích a ráda bych Vás požádala o spolupráci při vyplnění dotazníku, který se věnuje sociální politice v České republice. Pokud není uvedeno jinak, prosím Vás, zaškrtněte křížkem jen jednu odpověď. Celý dotazník je anonymní a slouží pouze pro studijní účely mé bakalářské práce. Jeho vyplnění trvá jen několik minut.

Předem Vám děkuji za ochotu a spolupráci.

Ivana Drobková

1. Zajímáte se o sociální politiku?

- 1. ano
- 2. spíše ano
- 3. moc ne
- 4. vůbec

2. Myslíte si, že sociální politika v ČR je dostatečná?

- 1. Ano
- 2. Spíše ano
- 3. Ne
- 4. Spíše ne

3. Jak si myslíte, že se vláda stará o sociální situaci občanů?

- 1. příliš mnoho
- 2. přiměřeně
- 3. nedostatečně

4. Pobíráte v současné době nějaké sociální dávky? Pokud ano, uveďte jaké.

5. Domníváte se, že systém sociálních dávek a služeb v České republice jako celek, je zneužíván či nikoliv?

1. rozhodně je zneužíván
2. Je zneužíván určitými sociálními skupinami
3. spíše není zneužíván
4. rozhodně není zneužíván

6. Jaké jsou dnes podle Vašeho názoru výdaje státu na sociální politiku, jako celku?
Doplňte:...

7. Jak moc se zajímáte o důchodovou reformu v České republice?

1. Zajímám
2. Docela se zajímám
3. Občas o tom slyším jen ve sdělovacích prostředcích
4. Vůbec se nezajímám, do důchodu mám daleko

8. Obáváte se, že nebudete v důchodu dostatečně finančně zajištěni (a)?

1. Neobávám se
2. Docela se obávám
3. Obávám se velmi

9. Spoříte si na důchod?

1. Ano
2. Ne

10. Pokud by se v České republice rozdělily důchody na základní část, která bude vyplácena všem stejně a na spořicí část, ze které se bude každému vyplácet podle jeho nasporené částky, mělo by být toto opatření dobrovolné, nebo povinné?

1. Dobrovolné
2. Povinné

11. Ať bude provedena jakákoliv důchodová reforma, domníváte se, že po ní důchody:

1. Stoupnou
2. Zůstanou ve stejné výši jako v současné době
3. Klesnou

12. V současné době se mluví o tom, že nebude dostatek finančních prostředků na vyplácení důchodů pro mladší generace. Věříte tomuto tvrzení?

1. Rozhodně věřím, již dnes nejsou peníze na důchody
2. Spíše věřím
3. Nevěřím, protože se tyto peníze musí někde uspořit
4. Rozhodně nevěřím.

13. Jste ekonomicky aktivní?

1. Zaměstnaný
 2. OSVČ
 3. Zaměstnavatel
 4. Student
 5. Důchodce
 6. Pracující důchodce
 7. Osoba v domácnosti
 8. Osoba na mateřské dovolené
-

14. Jaké je Vaše pohlaví?

1. Žena
2. Muž

15. Jaký je Váš věk?

1. do 25 let
2. 26- 35 let
3. 36- 45 let
4. 46- 55 let
5. 56- 65 let
6. více jak 65 let

16. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

1. Základní
2. Vyučen
3. Úplné střední s maturitou
4. Vyšší odborné studium
5. Vysokoškolské